

kehitys utveckling

SYYSKUU 3.2015

ILMASTO OIKUTTELEE

Tulevaisuudessa bangladeshilaiset lapset saavat kahlata entistä useammin hirmumyrskyn nostattamassa tulvavedessä. Kehitys-Utveckling selvitti, miten ilmasto muuttuu eri maanosissa vuoteen 2050 mennessä.

Kolumbian konflikti on kestänyt puolivuosisataa, ja vain Syyrian sota on ajanut enemmän ihmisiä maan sisäiseen pakolaisuuteen. Alkuperäiskansojen usko rauhaan on koetuksella, mutta toivo elää.

Nambuan kylä maan luoteisosassa on tyypillinen konfliktin näyttämö. Joukko Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) -sissiryhmän edustajia piti embera-kansan kylää majapaikkanaan joitakin päiviä. Celia on kylän ainoita naisia, joka puhuu espanjaa ja pystyi keskustelemaan sissien kanssa.

KUVA MEERI KOUTANIEMI

TIMO ROSENLOFIN ARKISTO

Aurinkosähköä voidaan tuottaa missä kokoluokassa tahansa yksittäisestä kännykänlatauksesta suuriin voimalaitoksiin. Sillä voidaan tuottaa energiaa yksin tai yhdessä muiden tuotantomuotojen kanssa.

Aurinkosähköä sanotaan perustellusti maailman demokraattisimmaksi sähkön-tuotannon muodoksi, kirjoittaa Naps Solar -konsernin hallituksen puheenjohtaja Timo Rosenlöf.

S. 18

KANNEN KUVA SHYAMNAGAR UPAZILÄ, SATKHIRA/G.M.B. AKASH/PANOS/MVPHOTOS

4 MAAILMAN MAKASIINI

9 PÄÄKIRJOITUS

10 KUUMA JA AHDAS MAAPALLO

Ihmiskunta on päästänyt ilmakehään niin paljon hiilidioksidia, että ilmasto lämpenee. Pariisin ilmastokokouksessa suuntaa voidaan vielä muuttaa.

18 KOLUMNI: HARPPAUS AURINKOSÄHKÖÖN

Kehityksessä ei tarvita suuria voimallaitoksia eikä kalliita siirtoverkkoja, kirjoittaa Timo Rosenlöf.

19 KAMBODJA: HÖGT SPEL NÄR SKOGAR SKÖVLAS

Lokala aktivister har tagit upp kampen mot skogshuggarna i Kambodjas regnskogar.

24 NICARAGUA: ILMAN VÄKIVALTA

Laki määrää 30 vuotta vankeutta miehelle, joka murhaa naisen siksi, että nainen on nainen.

26 MYANMAR: POLUN ALKU ON AUKI

Vuodet ennen koulua ovat ratkaisevia lapsille, joilla on heikot lähtökohdat. Siksi Suomi tukee varhaiskasvatusta Myanmarissa.

30 KOLUMBIA: TOIVE RAUHASTA ELÄÄ

Embera dovida on yksi Kolumbian yli sadasta alkuperäiskansasta. Se yrittää tulla toimeen syvällä sademetsässä puolivuosisataa kestäneestä konfliktista huolimatta.

40 ASKELEEN EDELLÄ

Minna Halme oli etujoukoissa, kun alettiin puhua yritys vastuusta ja köyhyyttä vähentävistä innovaatioista. Nyt vastuullisen liiketoiminnan professori etsii ”seuraavaa isoa juttua”.

44 PINNALLA

Kehitysrahoitusyhtiö Finnfund sijoittaa uusiutuvaan energiaan kehitysmaissa.

48 SUOMI TEKEE

Kehitysmaiden kansanedustajat opettelevat puhumaan toisilleen.

49 SUOMI TUKEE

50 VAPAALLA

Ugandan pääkaupungissa Kampalassa mopotaksifirma tarjoaa turvallisia kyytejä.

56 LÄHDÖSSÄ

Vuonna 1965 ensimmäinen suomalainen apulaisasiantuntija lähti YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestöön FAOon. Nyt Inkeri Kantola suuntaa Sudaniin.

59 PILAKUVA

Asiantuntijasta yrityskonsultiksi

Työttömiksi jäävät kehitysyritysten ammattilaiset voisivat auttaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä avaamaan uusia markkinoita, ehdottaa Finpron Seppo Keränen.

KEHITYSYHTEISTYÖN määrärahojen leikkaukset ovat johtaneet yhteis-toimintaneuvotteluihin kansalaisjär-jestöissä. Kehitysjärjestöjen kattojär-jestöstä Kepasta arvioidaan, että jär-jestöistä voidaan joutua irtisanomaan jopa 200 työntekijää. Tämä olisi 30–40 prosenttia palkatusta henkilöstöstä. Ulkoministeriön kehitysyritysten työllä vähennetään 35 henkilötyövuotta.

Finpron asiantuntija **Seppo Keränen** arvioi, että osa työttömiksi jää-vistä asiantuntijoista voisi löytää töitä liike-elämästä. Finpro edistää yritysten kansainvälistymistä. Moni pieni ja kes-kisuuri suomalainen yritys on kiinnos-tunut hakemaan kasvua kehitysmaista. ”Yritykset tarvitsevat kehitysmai-den kulttuurin tunteijoita, joiden avulla tuotteita ja palveluja voidaan räätälöidä paikallisiin oloihin. Apua tarvitaan myös kontaktien ja asiakkaiden etsintään.”

Harva pk-yritys pystyy tarjoamaan vakituista työtä. Keräsen mukaan kyse olisi lähinnä konsultin ja neuvonan-tajan tehtävistä. Hänestä juopa kehi-tysyritysten ja liike-elämän välillä kannattaa unohtaa. Konsultin tai neu-vonantajan pitäisi lähteä kehittämään rohkeasti uudenlaisia yhteistyökuvioita yritysten ja avustajajärjestöjen välille. ”Hyvän tekeminen voi olla myös myyntiä, joka edistää kehitystä esimer-kiksi parantamalla opetuksen tasoa tai puhtaan veden saantia.” Keräsen mielestä suurin ongelma on, että kehitysyritysten ammattilai-set ja yritysten edustajat tuntevat hei-kosti toistensa toimintaa. Apuna voisi käyttää niin kutsuttuja resurssipoolia, joihin kerättäisiin tietoa yksittäisten

TALOUS KASVAA RIPEÄSTI				
Talousskasvuennuste Suomen kahdenvälisen kehitysyritysten pääkumppanimaiden, prosenttia.				
	2015	2016	2017	
Etiopia	9,5	10,5	8,5	
Kenia	6,0	6,6	6,5	
Mosambik	7,2	7,3	7,3	
Nepal	4,2	4,5	5,5	
Sambia	5,6	6,2	6,9	
Tansania	7,2	7,1	7,1	
Vietnam	6,0	6,2	6,5	

Lähde: 2015 Global Economic Prospects, Maailmanpankki

henkilöiden, järjestöjen ja yritysten osaamisesta esimerkiksi tietystä kehi-tysmaassa, kuten Keniassa.

SUURYHTIÖISSÄ EI TÖITÄ Myös suuret suomalaisyritykset ovat entis-tä kiinnostuneempia kehitysyritysten kohdemaista, joiden talous kasvaa ko-histen. Yhtiöt tarjoavat kuitenkin vähän töitä kehitysyritysten ammattilaisille. Hissiyhtiö Kone myy tuotteitaan ja palvelujaan monissa Suomen kehitys-yhteistyön kohdemaissa mutta toimii lähinnä paikallisten kumppaneidensa kautta. Afrikassa Koneella on toimi-pisteet ainoastaan Etelä-Afrikassa, Keniassa, Ugandassa ja Egyptissä. Niissä paikalliset työntekijät vastaavat

hissien huollosta ja myynnistä. Konepajayhtiöt Outotec ja Metso toimivat Sambian ja Mosambikin kaltais-sissa maissa, jotka tuottavat mineraaleja, öljyä ja kaasua. Näissä maissa yhtiöiden henkilöstö koostuu lähinnä paikallisista työntekijöistä, jotka vastaavat asiakkaille myytyjen laitteiden huollosta. Niukasta tiedotuslinjastaan tunnettu Nokia ei avaa käytäntöjään. ”Yleisesti voidaan sanoa, että paikal-lisen kulttuurin tuntemus auttaa aina ja työtehtäviin pyritään löytämään parhaat kandidaatit”, Nokian viestintäpäällikkö **Jaakko Koskinen** toteaa.

MATTI REMES
Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

”HYVÄN TEKEMINEN VOI OLLA MYÖS MYyntiä.”

YK:N KAMPANJA

Koulutus torjuu kiihkoilua

KOULUTUS NOUSEE esiin YK:n kampanjassa suvaitsevaisuuden puolesta. ”Koulutuksen voima näkyy siinä, miten ääriliikkeet taistelevat sitä vastaan”, YK:n pääsihteeri **Ban Ki-moon** sanoo. Hän muistuttaa, että Pakistanissa yritettiin murhata tyttöjen koulutuksen puolustaja **Malala Yousafzai** ja Nigeriassa

on siepattu yli 200 koulutettua. YK:n kampanjaan valittiin kymmenen nuorten suunnittelemaa projektia. Ne liittyvät muiden muassa homofobian torjuntaan Intiassa ja Meksikossa sekä vesikiistojen ratkaisuun Burundissa. Uskontojen välistä harmoniaa pyritään vahvistamaan Pakistanissa ja siirtolaisten hyväksyntää Etelä-Afrikassa. Saksassa parannetaan musliminaisten mahdolli-suuksia työhön. (IPS)

MYANMAR

LAITONTA RAHAA

LAITTOMIEN RAHAVIRTOJEN osuus Myanmarin taloudesta on poikkeuk-sellisen suuri. Tämä käy ilmi yhdysval-talaisen Global Financial Integrity (GFI) -ajatushautomon selvityksestä. GFI arvioi, että salakuljetuksessa ja muussa pimeässä taloudessa pyöri lähes 19,7 miljardia euroa vuonna 2013. Se on 42 prosenttia maan bruttokansantulosta.

Laittoimiin rahavirtoihin kuuluvat esimer- kiksi huumeiden, jalokiven ja puun laiton

kauppa, jota Myanmarin keskushallinto ei pysty valvo-maan. GFI laskee laittomiin rahavirtoihin myös tuonti- ja vientituotteiden yli- ja ali-hinnoittelun. Ulkomaankaupan väärinkäytösten vuoksi Myanmar menettää huomattavia tulli- ja verotuloja. GFI:n selvitys on rahoitettu Suomen kehitysyritystyövaroista.

➤ Lue lisää Suomen työstä kehitysmaiden verotuskyvyn parantamiseksi sivulta 47.

SHUTTERSTOCK

IKÄ

Vanhuksille ihmisoikeudet

AMERIKAN VALTIOIDEN järjestö OAS on hyväksynyt vanhusien ihmisoikeus-sopimuksen. Sillä halutaan pelastaa yli 60-vuotiaat heitteillejätöltä ja syrjin-nältä. Ikäsyrjintä ja piittaamattomuus vanhuksista ovat yleistyneet Latinalai-sessa Amerikassa ja Karibiassa. Vuonna 1950 OASin alueella synty-neellä oli odotettavissa keskimäärin 51 elinvuotta, vuonna 2010 syntynyt voi odottaa elävänsä 75-vuotiaaksi. (IPS)

ARGENTIINA

LEHMÄ LENTÄÄ LÄPPÄRISSÄ

ARGENTIINAN KOULULAISILLE ja opet-tajille on jaettu yli viisi miljoonaa kannet-tavaa tietokonetta vuodesta 2010 lähtien. Oppilas saa nettiyhteydellä varustetun tietokoneen alakoulunsa jälkeen. Laite on lainassa vanhempien vastuulla. Sen saa omaksi, kun valmistuu koulusta. Kouluille on myös kehitetty Linux-pohjainen Huayra-käyttöjärjestelmä. ”Kukaan ei aluksi uskonut, että jokai-nen oppilas saisi oman läppärin. Ajatte-

FABIANA FRAYSINET/IPS

limme sen toteutuvan sitten, kun lehmät lentävät. Nyt lehmä lentää jokaisella läp-pärillä, sillä se on Huayran tunnuskuvana”, opiskelija **María Elena Davel** kertoo. Argentiinassa koulu aloitetaan kuusi-vuotiaana. (IPS)

SRI LANKA

MANGROVEMETSÄT SUOJELUUN

SRI LANKA julisti rannikkonsa mangrovemetsät suojelualueiksi toukokuussa. Asukkaat ovat siitä helppotuneita, sillä he ovat kamppailleet luonnon ja elantonsa puolesta vuosikymmeniä. Ravustaminen, suolantuo- tanto, turismi ja jätteet ovat hävittä- neet Sri Lankan mangrovesta jopa 80 prosenttia.

Mangrovet ovat maailman par- haita hiilinieluja, mutta YK:n mukaan niitä hävitetään 3–5 kertaa kiivaam- min kuin muita metsiä. (IPS)

AMANTHA PERERA/IPS

Naiset ovat istuttaneet yli 170 000 mangrovepuun tainta Sri Lankan Puttalamin alueelle.

ZIMBABWE

NAUDAT VAIHTUVAT VUOHIIN

KUN ILMASTO muuttuu kuumem- maksi ja kuivemmaksi, yhä useampi zimbabwelainen vaihtaa nauta- karjansa vuohiin. Vuohet kestävät kuumaa ja kuivaa, ja niille kelpaa vaatimaton ravinto.

Naudoista luopuminen hillitsee ilmastomuutosta, sillä märehä- vää lehmikarja tuottaa paljon kasvihuo- nekaasuja. Vuohet tarvitsevat myös vähemmän hoitoa kuin naudat. Kuivuus ei hidasta edes vuohien lisääntymistä. (IPS)

SAMBIA

Taloustietoa talonpojille

FRIDAY PHIRI/IPS

Sambialainen pienviljelijä Neva Hamalengo (oik.) menetti satonsa, jota ei ollut osannut vakuuttaa.

MAAILMAN RUOKAOHJELMA WFP auttaa sambialaisviljelijöitä so- peutumaan ilmastomuutokseen esit- telemällä heille rahalaitoksia ja keinoja vähentää taloudellisia riskejä.

Talouslukutaitoa tarvitaan, jotta saa pankista lainaa.

”Kun pienviljelijät oppivat ymmär- tämään taloutta, he voivat ohjata myös naapureitaan hankkimaan vakuutuksia ja lainoja”, perustelee Allan Mulando Sambian WFP:stä. (IPS)

► Lue lisää ilmastomuutoksesta ja siihen sopeutumisesta kehitysmaissa sivuilta 10–17.

SIIRTOLAISET

Euroopasta lähetettiin sata miljardia

EUROOPASSA ASUVAT siirtolaiset lähettivät kehitysmaihiin ja köyhempiin Euroopan maihin lähes sata miljardia euroa viime vuonna. Euroopassa on noin 50 miljoonaa työikäistä maahanmuuttajaa, joiden osuus on neljännes maailman siirtolaisten rahälähetyksistä.

Eniten rahaa kotiutettiin Venäjältä, yli 18 miljardia euroa. Seuraavat suurten rahälähetysten maat olivat Britannia (15), Saksa (12,5), Ranska ja Italia (9) sekä Espanja (8,5 miljardia euroa).

Rahälähetyksistä valtaosa päättyi yli 50 kehitysmaahan. Noin kolmannes lähe- tyksistä jäi Eurooppaan, jossa suurimmat vastaanottajat olivat Ukraina, Puola ja Romania. Euroopan rahälähetyksistä hyötyy noin 150 miljoonaa ihmistä maail- massa. (IPS)

ILMASTO

52%

AASIALAISISTA PITÄÄ ILMASTONMUUTOSTA HYVIN VAKAVANA UHKANA

AASIALAISET HUOLESTUNEITA

KANSALAISET ovat eniten huolissaan ilmastosta Aasian-Tyynenmeren alueella, joka on altis merenpinnan nousulle, kuivuudelle ja myrskyille. Tämä selviää kansainvälisen YouGov- markkinointitutkimusyrityksen kyse- lystä, joka tehtiin 15 maassa.

Ilmastomuutosta pitää hyvin vaka- vana uhkana 82 prosenttia indonesialai- sista ja 69 prosenttia malesialaisista. Aasian keskiarvo on 52 prosenttia, kun Euroopassa osuus on keskimäärin 41 ja Yhdysvalloissa 38 prosenttia. (IPS)

ERITREA

Joukkopako Eurooppaan

ERITREASTA on tullut Eurooppaan pyrki- vien turvapaikanhakijoiden toiseksi suurin lähtömaa Syyrian jälkeen. Tammi–heinä- kuussa 24 000 eritrealaista saapui Italiaan, selviää Euroopan unionin rajaturvallisuus- viraston Frontexin tilastoista.

Afrikan sarven maassa ei sodita, mutta köyhyys ja heikko työllisyystilanne ajavat etenkin nuoria miehiä pakomatkalle. YK:n erityiskomission mukaan syinä ovat myös

itsevaltaisen hallituksen pakkovärväykset armeijaan ja kansalaisoikeuksien, kuten sananvapauden, rajoittaminen.

Suomi on käynnistämässä Eritreassa ensimmäistä kahdenvälistä kehitysyhteis- työohjelmaansa, jolla pyritään hillitse- mään maastamuuttoa. Ohjelmassa suoma- laiset ja eritrealaiset korkeakoulut kehittä- vät eritrealaisten korkeakoulujen opetusta, tutkimusta ja opettajakoulutusta.

UGANDA

MORSIUSLUNNAAT JARRUTTAVAT TASA-ARVOA

UGANDAN KORKEIN OIKEUS päätti elokuussa, ettei mies voi erossa vaatia takaisin morsiuslunnaita, jotka hän on maksanut vaimostaan. Se on osavoitto niille, jotka toivovat maksun kieltämistä.

”Lunnaiden palautus viittaa siihen, että nainen on annettu lainaksi ja palauttamalla hänet saa rahat takaisin. Se loukkaa naisen ihmisarvoa”, korkeimman oikeuden puheenjohtaja Bert Katureebe totesi.

Sulhanen maksaa lunnat morsiamen perheelle. Maksuksi kelpaavat raha, lehmät tai vuohet, viime aikoina myös kulutustavarat.

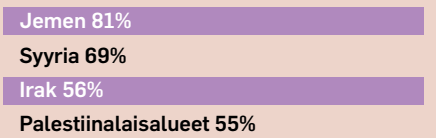
Naisjärjestö Mifumi esitti lunnaiden kieltämistä vuon- na 2007, koska käytäntö rikkoo perustuslakiin kirjattua naisten ja miesten tasa-arvoa avioliitossa ja erossa. Perus- tuslakituomioistuimien tyrmäsi esityksen vuonna 2010. (IPS)

LÄHI-IDÄN KONFLIKIT

Avustajilta loppuvat rahat

YK:N JÄRJESTÖT tarvitsevat tänä vuonna 5,7 miljardia euroa konfliktien uhrien avustamiseen Lähi-idässä. Koossa on vasta kolmannes eli vajaat 1,8 miljardia. Kipeimmin rahaa kaivataan Jemeniin, jossa arviolta 21 miljoonaa ihmistä on humanitaarisen avun tarpeessa.

RAHOITUSVAJE ERI MAIDEN PAKOLAISTEN AVUSTUSOHJELMISSA tilanne elokuun lopussa

Lähde: YK:n hätäapukoordinaattorin toimisto OCHA

ETELÄ-SUDAN

TYTÖT MAKSUVÄLINEINÄ

ETELÄSUDANILAINEN tyttö kuolee kolme kertaa todennäköi- semmin raskauteensa tai synny- tykseensä kuin suorittaa kahdek- sanvuotisen peruskoulun.

Eritrean julma kohtalo on Itä-Ekvatorian osavaltion tytöillä, jotka joutuvat maksuvälineiksi perheiden konflikteissa. Ainakin viisi alueen kahdestatoista hei- mosta noudattaa vanhaa tapaa maksaa verirahat tyttärellä.

”Kun ihminen tappaa toisen, uhrin perhe odottaa saavansa korvauksena verirahan”, kertoo Etelä-Sudanin nais- ja nuori- sojärjestöjen liiton toiminnan- johtaja Dina Disan Olweny.

Henkirikosten syyt juontuvat yleensä karjanhoidon ja laidun- tamisen kiistoihin, koston tai muuhun eripuraan kylien välillä. Yleensä ihmishengen hinta on 20–30 vuohta, mutta moni katsoo paremmaksi antaa korva- ukseksi yhden tyttäristään, Olweny selittää. (IPS)

MIRIAM GATHIGA/IPS

Dina Disan Olweny työskentelee tyttöjä vahingoittavien perinteiden lakkauttamiseksi.

Enemmän irti apueuroista

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lenita Toivakka (kok) joutui aloittamaan kautensa leikkaamalla. Hän uskoo silti, että Suomi voi saada lisää sananvaltaa kansainvälisessä kehityspolitiikassa.

Millaista on Suomen kehityspolitiikka hallituskauden päättyessä vuonna 2019?

”Suomi on nykyistä suurempi ja vahvempi toimija valituilla painopistealueilla, maa-ilmanlaajuisesti merkittävä. Kun esimerkiksi keskitymme tyttöjen ja naisten aseman parantamiseen, olemme vahvemmin vaikuttamassa työhön alan kansainvälisissä järjestöissä.

Olemme mukana kehittämässä kehitysmaiden kestävää yksityistä sektoria ja työpaikkoja yhdessä vastuullisten suomalaisyritysten kanssa.

Kehitysyhteistyön vaikuttavuutta arvioidaan entistä paremmin. Kun rahaa on vähemmän, on mietittävä, miten sitä käytetään mahdollisimman tuloksellisesti. Kukaan ei takuulla halua, että työn laatu laskee samassa suhteessa kuin kehitysyhteistyön leikkaukset.”

Monet kehitysyhteistyön ammattilaiset ovat kokeneet leikkausten jälkeen, ettei heidän työllään ole arvoa.

Mitä vastaatte heille?

”Ehdottomasti jokainen heistä tekee arvokasta työtä. Taustalla ovat Suomen taloudellinen tilanne ja raju velkaantuminen, joiden vuoksi myös kehitysyhteistyöhön kohdistuu leikkauksia.

Täytyy muistaa, että kehitysyhteistyöhön on yhä yli 700 miljoonaa euroa. Nyt on katsottava, millainen työ tavoittaa kohderyhmämme tehokkaimmin. Ulkopuolinen arvioitsija **Ritva Reinikka** on todennut, että Suomen kehitysyhteistyö on vähän sirpaleista. Kun keskitymme painopisteisiimme, myös sanamme painavat enemmän.”

Ministerinsalkkuunne kuuluu myös Suomen viennin edistäminen.

Miten erottelette sen kehitysyhteistyöstä? ”Minusta ne kuuluvat yhteen. Suomen pitkiä yhteistyösuhteita kehitysmaihiin on luonnollista hyödyntää myös kaupallisesti. Emme

VUONNA 2019 SUOMI ON NYKYISTÄ SUUREMPI JA VAHVEMPI VALITUILLA KEHITYSYHTEISTYÖN PAINOPISTEALUEILLA.

kuitenkaan saa unohtaa, että kehitysavussa on aina kyse kaikkein köyhimpien ihmisten auttamisesta.”

Finnfund rahoittaa yritysten toimintaa kehitysmaissa, ja sen pääomaa korotetaan kerralla 130 miljoonalla. Mitä odotatte Finnfundilta?

”Että Suomi pääsee mukaan maailmanlaajuiseseen trendiin, jossa myös yksityinen sektori tulee vahvasti mukaan kehitysyhteistyöhön. Myös meidän kumppanimaamme toivovat, että Suomesta tulisi perinteisen kehitysyhteistyön lisäksi kauppaa ja investointeja.”

LENITA TOIVAKKA

IKÄ: 53

TYÖ: Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri

KOULUTUS: Kauppatieteen maisteri ja K-kauppias-tutkinto

URA: Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri vuosina 2014–2015, kansanedustaja vuodesta 2007, yrittäjä ja kauppias vuodesta 1994, markkinointipäällikkö vuosina 1991–1994 ja lentoemäntä vuosina 1984–1988.

MUUTA: Ensimmäinen varsinainen kehitysmaakokemus on ulkoministeriön vaikuttajaohjelman kenttämatkalta Keniaan vuonna 2010.

ASENNEILMASTOSTA JA USKALLUKSESTA

IRTISANOMISIA, etuisuuksien leikkauksia ja supistuksia julkisiin palveluihin. Tässä ovat keskeisimmät uutisaiheet viime kuukausilta.

Alkusyksystä otsikoihin nousi myös turvapai-kanhakijoiden määrän moninkertaistuminen edellisvuoteen verrattuna. Sotia ja näköalatto- muutta pakenevat ihmiset ovat saapuneet maahan, jonka asukkaat kokevat itsensä jo valmiiksi uhatuiksi.

Lopputulokset näkyvät sosiaalisessa mediassa ja verkon keskustelupalstoilla.

Pelkään, että asenneilmaston koventuminen ja negatiivisten uutisten kierre alkaa rajoittaa yhteiskunnallista näkökykyämme. Uhan alla ei uskalleta uusiutua eikä nähdä muuttuvan maailman mahdollisuuksia, kuten energia-vallankumousta.

ILMASTONMUUTOS on toki suurin uhka ihmiskunnalle, kuten laaja artikkelimme ilmiön aiheuttamista muutoksista vuoteen 2050 mennessä osoittaa sivuilla 10–17.

Kehitysmaiden on kuitenkin periaatteessa mahdollista hypätä keskitetyn ja saastuttavan sähköntuotantovaiheen yli kestävämpiin ja hajautettuihin ratkaisuihin samalla tapaa kuin ne siirtyivät kännyköihin ilman kattavan lankapuhelinverkon rakentamista. Tähän muutokseen uskoo suomalaisen aurinkoenergia-yhtiön hallituksen puheenjohtaja **Timo Rosenlöf** kolumnissaan sivulla 18.

Myös tehtaiden ympäristösääntely kiristyy vähitellen Vietnamin ja Kiinan kaltaisissa maissa. Tällöin esimerkiksi suomalaiselle bioenergian osaamiselle avautuu markkinoita.

Uhkana nähdään myös Afrikan väestönkasvu. Afrikkalaisten määrä yli kaksinkertaistuu lähes 2,5 miljardiin reilussa 30 vuodessa. Se tuskin sujuu kivuitta.

Silti suuri työikäinen väestö, jolla on vain vähän muodollista yöhistoriaa, saati työtodistuksia, on myös mahdollisuus liiketoiminnalle: suomalainen yritys Fuzu avasi syyskuun puolessavälissä mobiilipohjaisen urakehityspalvelun, joka soveltuu kehitysmaiden oloihin. Se auttaa muun muassa yrityksiä löytämään parhaat tuhansista ja taas tuhansista hakijoista. Jos yhtiön tuote onnistuu, siitä voi tulla Afrikan LinkedIn-palvelu.

Aalto-yliopiston professori **Minna Halme** harmittelee sivujen 40–43 haastattelussa, että Fuzu on vain yksi harvoista suomalaisista yrityksistä, joka suuntautuu köyhien maiden kuluttajamarkkinoille. Tähän on korkea aika saada muutos Kiinan talouden yskiessä ja Venäjän kaupan supistuessa.

KEHITYSMAIDEN MARKKINAT vaativat uskallusta. Suomen asenneilmasto ei valitettavasti ruoki rohkeutta riskinottoon. Ilmapiiriä synkistävät omalta osaltaan myös kehitysyhteistyön leikkaukset, jotka johtavat irtisanomisiin kansalaisjärjestöissä ja alan muissa toimijoissa.

Ikävissä irtisanomisissa voi kuitenkin nähdä hopeisen reunuksen.

Kehitysyhteistyön ammattilaiset tuntevat kasvavien kehitysmaiden kulttuuria ja yhteiskuntaa. Pienten ja keski suurten yritysten konsultteina he voisivat tehdä lähtemisen vaikka Afrikan markkinoille vähemmän vieraaksi ajatukseksi.

SAMULI SIIRALA

Kuuma ja ahdas MAAPALLO

Ihmiskunta on päästänyt ilmakehään niin paljon hiilidioksidia, että ilmasto lämpenee. Pariisin ilmastokokouksessa suuntaa voidaan vielä muuttaa.

VUOTEEN 2050 mennessä maailman keskilämpötila on noussut ainakin 1,3 astetta verrattuna esiteolliseen aikaan eli vuoteen 1750, jota hallitus-tenvälinen ilmastopaneeli IPCC käyttää vertailuissaan. Maapallolla asuu tuolloin noin 9,7 miljardia ihmistä.

Vesi on yhä tärkeämpää. Jäätiköt sulavat, ja vuonna 2050 yli puolet maailman ihmisistä elää alueilla, joilla on pulaa makeasta vedestä. Meriveden pinta nousee ja aiheuttaa tulvia.

Ilmasto voi lämmetä vuosisadan loppuun mennessä kaksi tai neljä astetta, jopa enemmän. Tällä hetkellä neljän asteen maailma on ennusteista todennäköisin. Muutos on niin suuri, ettei kukaan tiedä, voidaanko siihen sopeutua. Suuntaa on vielä mahdollista muuttaa Pariisin ilmastokokouksessa loppuvuodesta 2015.

Jutun kartat kuvaavat ilmastomuutoksen aiheuttamia muutoksia maailmassa vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi näillä sivuilla tutustutaan siihen, miten ilmastomuutos vaikuttaa ihmisten arkeen eri puolilla maailmaa jo nyt.

TULVIA

RANKKA-SATEITA

LÄMPÖ-AALTOJA

BILHARTSIALLE SUOTUISA ALUE LAAJENEET

SATEISUUS LISÄÄNTYY

MAKEA VESI VÄHISSÄ

PUNKKIEN LEVITTÄMÄT TAUDIT

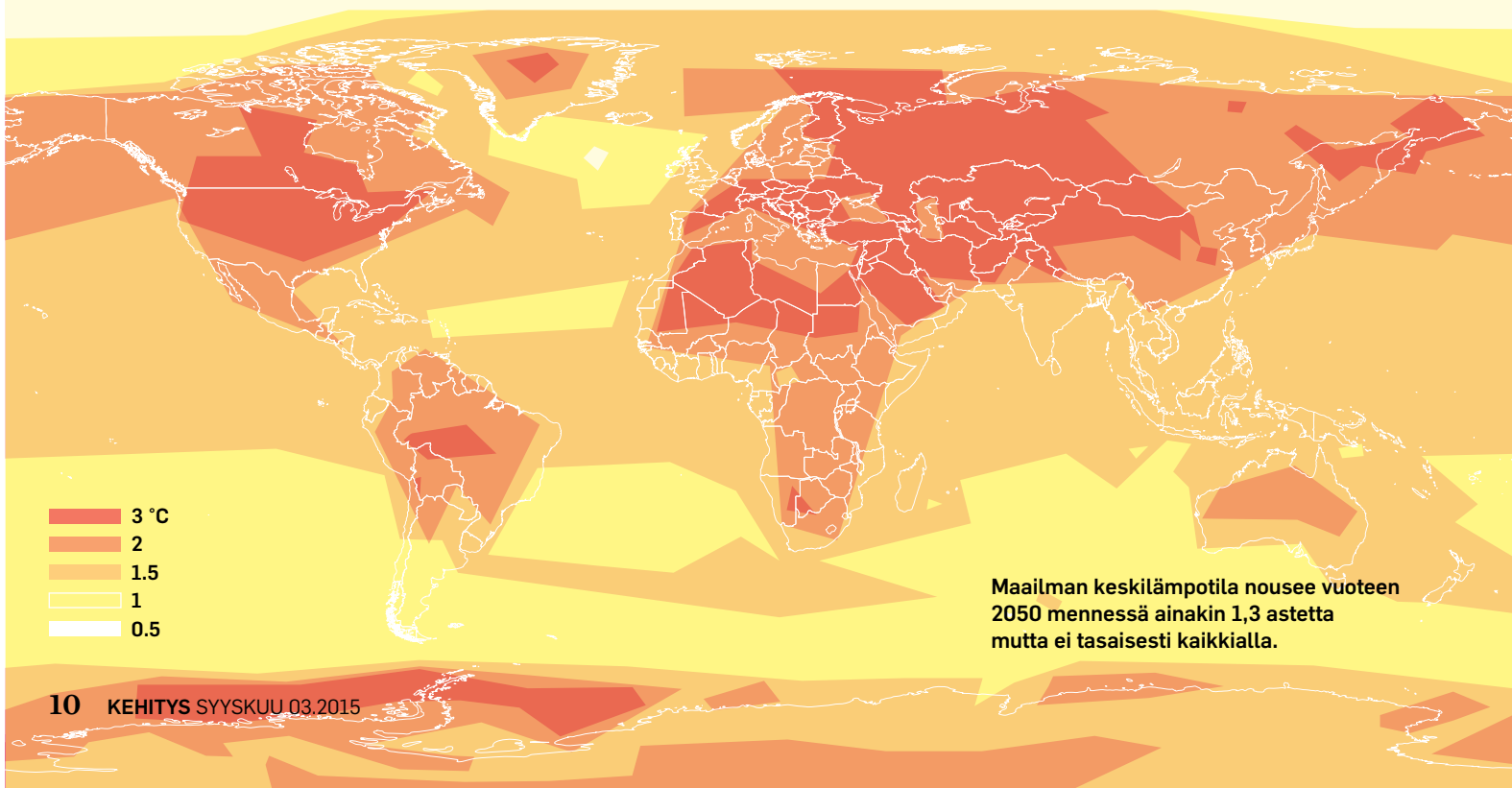
KUIVUUTTA

VESIVÄLITTEINEN RIPULI LISÄÄNTYY

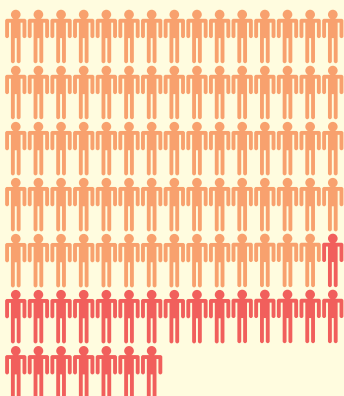
SATEISUUS VÄHENEE

= 100 miljoonaa ihmistä

MAAILMAN VÄESTÖN-
LISÄYS VUOTEEN
2050 MENNESSÄ

+32%
≈ 9,73 MRD

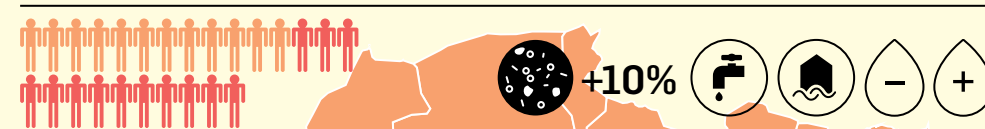

AFRIKKA

Afrikan kuivat alueet, etenkin Sahelin alue, jatkavat kuivumistaan. Väestön määrä yli kaksinkertaistuu, jolloin myös ruokaa on tuotettava enemmän.

VÄESTÖNLISÄYS
VUOTEEN 2050
MENNESSÄ

+110% ≈ 2,48 MRD

SAMBIA

Mary Sakala, 52, tietää, mikä on ilmastomuutos.

Viime viljelykaudella sadetkauti alkoi myöhemmin. Sateet jakautuivat epätasaisesti, joten pellot kuivuivat ja kasvit näntyivät. Sadot jäivät heikoiksi Sakalan kylässä Shimbizhissä, joka sijaitsee Mumbwan maakunnassa, 160 kilometriä Sambian pääkaupungista Lusakasta.

Pienviljelijät ovat riippuvaisia sateista. Kuivuusjakso vaikeuttavat viljelyä etenkin Etelä- ja Keski-Sambiassa. Kansalaisjärjestö Green Living Movementin (GLM) ilmastokestävyyshankkeessa kyläläiset saavat tietoa ilmastomuutoksesta ja keinoista, joilla muuttuviin oloihin voi sopeutua.

Sakala on hankkeen paikallinen koordinaattori.

Hän kertoo, että lannoitteiden liikkäyttö ja kaskiviljely kuluttavat maaperää eli lisäävät eroosiota. GLM-järjestö opettaa viljelijöille luonnonmukaista viljelyä. Sakala käyttää lantakompostia ja pelto-metsäviljelyä viiden hehtaarin viljelmillään. Maissisadosta tuli erinomainen, sillä hän istutti pellolleen faidhergia albidia -puita, jotka sitovat maaperään typpeä.

Sakala viljelee myös maapähkinöitä, papuja ja vihanneksia. Hänellä on kanoja, vuohia ja lemmiä. Hän kertoo, että ne tuovat turvaa, jos sato jää kehnoksi.

Mary Sakala kuuluu viljelijöiden kerhoon. Sen esittelypöytä valittiin äskettäin vuosittaisen Mumbwan maakunnan maatalousnäyttelyn parhaaksi. Kerholaiset osoittivat, että pellot voivat olla tuottoisia vaikeista olosuhteista huolimatta, kunhan maaperästä ja sen eliöstöstä huolehditaan.

KATJA MANSIKKANIEMI

TANSANIA

Puoli vuosisataa sitten Tansanian kahvipellot tuottivat kaksi kertaa suurempia satoja kuin nyt. Heinäkuussa julkaistu tutkimus povaa suuntauksen jatkuvan: ilman tehokkaita sopeutustoimia tuottavuus viljelyehtaaria kohden uhkaa puolittua vuoteen 2060 mennessä.

Seuraukset olisivat raskaat, sillä kahvi on maan tärkein vientikasvi. Kahvinviljely työllistää lähes kymmenen prosenttia työvoimasta. Pienviljelijät tuottavat valtaosan kahvista.

Satokadon syynä pidetään vähentynyttä sadetta, joka johtunee ilmastomuutoksesta. Kahviosuuskunnat ja -yhdistykset neuvovat viljelijöitä rakentamaan sadeveden keruujärjestelmiä ja siirtymään lajikkeisiin, jotka sietävät paremmin kuivuutta.

Keinoista voi olla hieman apua, mutta tuoreimman tiedon mukaan suurinta haittaa kahville aiheuttaa ilmaston lämpeneminen. Arabica-kahvi kasvaa Tansanian ylängöillä ja vaatii viileyttä menestyäkseen. Alin yölämpötila on kohonnut alueella yli 1,4 astetta puolessa vuosisadassa, mikä on historiallisesti ennennäkemätöntä.

Alimpien lämpötilojen nousu vaikuttaa kasvuun enemmän kuin lämpötilat päivisin. Yhden lämpöasteen kohoaminen öisin syö Arabica-sadosta noin 60 prosenttia.

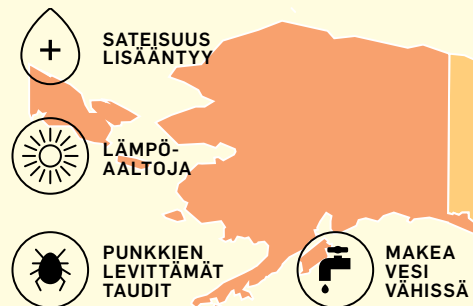
Myös taudit ja tuholaiset viihtyvät lämpenevässä ilmastossa.

Kahvipensaita voi suojella lämmöltä istuttamalla niiden viereen varjostavia kasveja ja puita, jotka voivat parantaa myös maaperän ravinteikkautta. Varjo-kasvit pitää kuitenkin valita huolella, sillä esimerkiksi banaanipuut voivat myös lisätä kuumuutta kahvipensaiden ympärillä.

HENRI PURJE

POHJOIS-AMERIikka

Pohjois-Amerikan eteläosassa sateet vähenevät ja kasteluvesi käy vähiin. Merenpinnan nousu tuntuu esimerkiksi Floridassa ja New Yorkissa.

VÄESTÖNLISÄYS VUOTEEN 2050 MENNESSÄ

+21%
≈ 0,43 MRD

KANADA

Loppuvuonna 2011 Durbanin ilmastokouksen aikaan Kanada ilmoitti vetäytyvänsä Kioton sopimuksesta, jolla pyritään rajoittamaan kasvihuonekaasujen päästöt.

Myös varoja ilmastomuutoksen tutkimiseen on leikattu. Kanadan hallitus pyrkii rajoittamaan valtion tutkimuslaitosten tutkijoiden esiintymisiä julkisuudessa.

Kanadan ilmastopolitiikkaa sanelee konservatiivipuolue, joka on ollut vallassa vuodesta 2006. Kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden esteenä on pääministeri **Stephen Harperin** tavoite, jonka mukaan Kanadasta muokattaisiin energia-alan pohjoinen suurvalta.

Suurvalta-asemaa on pohjustettu panostamalla Albertan maakunnan öljyhiikkateollisuuteen, joka on kasvanut räjähdysmäisesti. Liittohallitus on purkanut ympäristölainsäädäntöä ja edistää jättimäisiä ja kiistanalaisia öljyputkihank-

keita, jotka ovat välttämättömiä tuotannon lisäämiselle.

Samaan aikaan Kanadan päästöt öljy- ja kaasusektorilla ovat kasvaneet.

Kanadan ympäristöministeriön mukaan maa on jäämässä selvästi vuoden 2020 tavoitteestaan, josta sovittiin Kööpenhaminan kokouksessa vuonna 2009. Sen mukaan Kanadan kasvihuonepäästöjen määrän olisi laskettava 17 prosentilla vuodesta 2005.

Kanadan ilmastopolitiikan linja saat-
taa kohta kuitenkin muuttua.

Lokakuun 2015 parlamenttivaaleissa kaikki konservatiivipuolueen pääkilpailijat lupaavat nykyistä kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa. Kesän mielipidemittauksissa johtoasemaa on pitänyt sosiaalidemokraattinen puolue, joka ajaa päästökauppajärjestelmää Kanadaan.

MATTI KOIVISTO

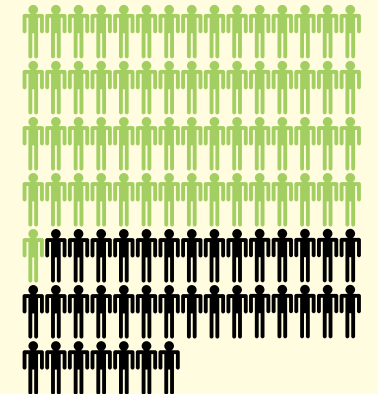
VESI LEVITTÄÄ TAUTEJA

Veden välityksellä leviää sairauksia, joiden esiintymisalueet vaihtuvat, kun sateisuus muuttuu. Näitä ovat esimerkiksi kolera, bilhartsia, enterovirukset ja rotavirus. Myös sairaudet, jotka tarttuvat eläinten, hyönteisten ja loisten välityksellä, leviävät uusille alueille.

Malarian vastaiset toimet purevat, ja sairaus vähenee maailmanlaajuisesti. Toisaalta malaria voi levitä esimerkiksi Etelä-Eurooppaan. Malarialle otollisilla alu-

eilla asuu 45 prosenttia, tulevaisuudessa jopa 60 prosenttia maailman väestöstä. Myös denguekuume on vähenemässä, tosin se voi levitä uusille, lämpöisille ja sateisille alueille.

Malarialle otollisilla alueilla odotetaan asuvan 60 prosenttia maailman väestöstä vuoteen 2050 mennessä.

VÄLI- JA ETELÄ-AMERIikka

VÄESTÖNLISÄYS VUOTEEN 2050 MENNESSÄ

+24%
≈ 0,78 MRD

Maa- ja karjatalouden leviäminen tuhoaa Brasilian sademetsää.

BRASILIA

Brasilia on saanut metsäkatonsa hidastumaan ja päästönsä laskemaan, mutta nyt soijan kysyntä uhkaa kaataa hyvän trendin.

Amazonin hakkuut vähenivät 70 prosenttia vuosina 2005–2013. Hiilidioksidien vapautuminen ilmakehään laski 39 prosenttia vuosina 2005–2010. Tuloksiin vaikuttivat kansainväliset sopimukset, Brasilian hallituksen sitoutuminen ilmastonsuojeluun ja kansalaisjärjestöjen painostus.

Takapakkia koettiin vuonna 2012, jolloin Brasilian hallitus hyväksyi uuden metsälain. Sen mukaan metsänomistajat saivat anteeksi ennen vuotta 2009 tehdyt

laittomat hakkuut. Hallituksen katsottiin tukevan enemmän suurmetsänomistajia kuin luonnonsuojelua.

Nykyisin sademetsää kaadetaan varsinkin valkuaisainepitoisen soijan viljelemiseen. Brasiliasta on tullut maailman johtava soijan tuottaja, ja kysyntä on kovaa etenkin Kiinassa.

Brasilian talouskasvu oli voimakasta kuluvaan vuoteen asti. Maa- ja karjatalousalueet ovat siirtyneet yhä lähemmäksi sademetsää, johon on sitoutunut suuria määriä hiilidioksidia. Kun metsää raivataan pelloiksi, hiilidioksidia vapautuu ilmakehään, mikä kiihdyttää ilmastomuutosta.

Vuodesta 1970 lähtien sademetsää on tuhoutunut arviolta 600 000 neliökilometriä, joka vastaa noin kahta Suomen kokoista aluetta. Syinä ovat hakkuut ja kaskeaminen. Tutkijat arvioivat vuonna 2012, että sademetsää on jäljellä 5,4 miljoonaa neliökilometriä, joka on 87 prosenttia sen alkuperäisestä koosta.

Vuosittaiset hakkuut ovat vähentyneet kymmenen viime vuoden aikana. Silti asiantuntijat ennustavat, että noin 40 prosenttia Amazonin sademetsästä katoaa vuoteen 2030 mennessä.

SEPPO SUOMELA

AASIA

Monsuunisateet voivat viivästyä Kaakkois-Aasiassa, ja kun vettä tulee, sateet ovat rankkoja. Etenkin Bangladesh on nopeasti pulassa nousevan merenpinnan takia.

VÄESTÖNLISÄYS
VUOTEEN 2050
MENNESSÄ

+20% ≈ 5,27 MRD

 RANKKA-SATEITA

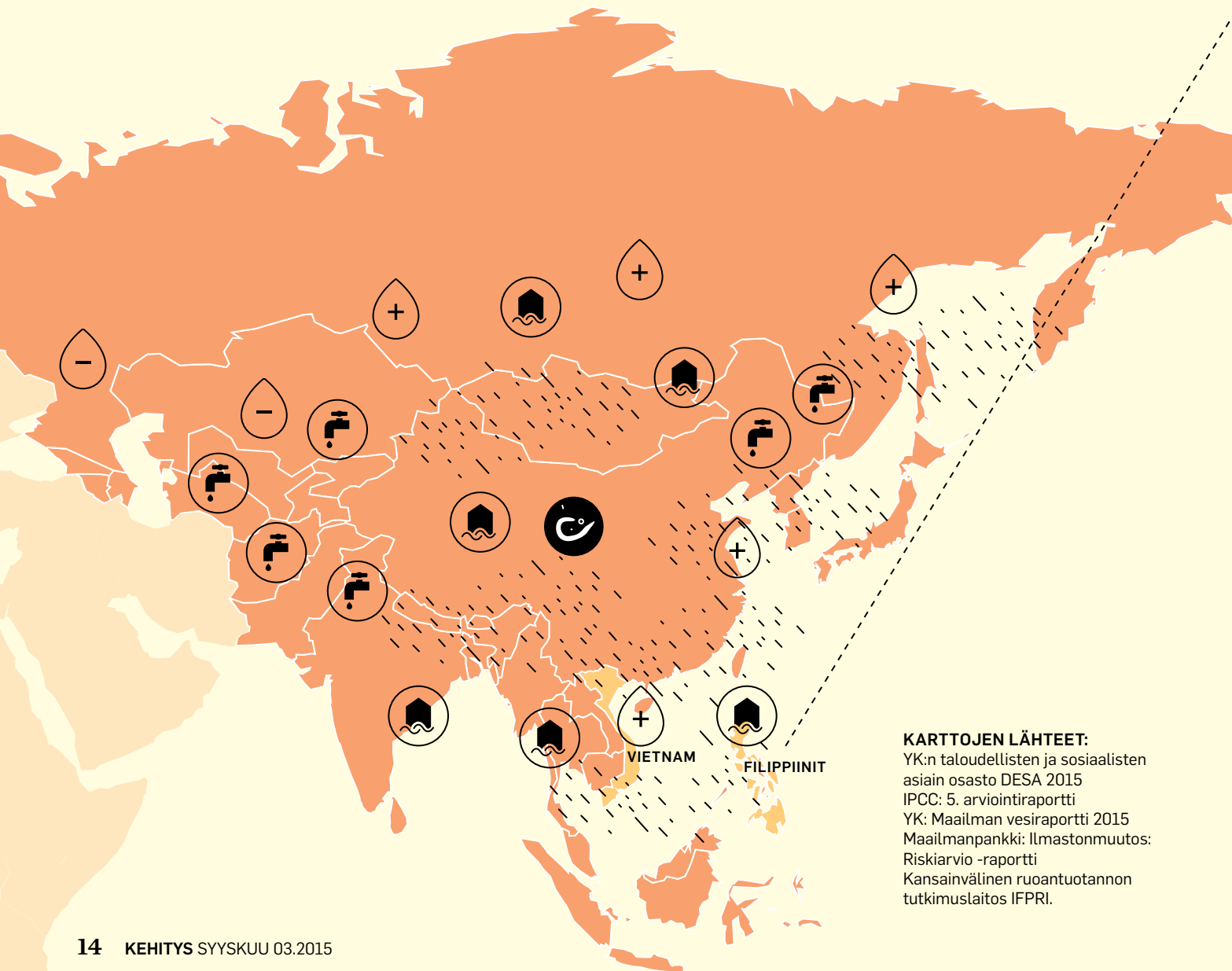
 TULVIA

 SATEISUUS LISÄÄNTYY

 BILHARTSIALLE SUOTUISA ALUE LAAJENE

 MAKEA VESI VÄHISSÄ

 SATEISUUS VÄHENE

KARTTOJEN LÄHTEET:

YK:n taloudellisten ja sosiaalisten asiain osasto DESA 2015
IPCC: 5. arviointiraportti
YK: Maailman vesiraportti 2015
Maailmanpankki: Ilmastonmuutos: Riskiarvio -raportti
Kansainvälinen ruoantuotannon tutkimuslaitos IFPRI.

FILIPPIINIT

12-vuotias **Angelie Yano** on paennut raivoavaa merta jo kuusi kertaa kotoaan. Hän asuu Leyten saarella, Taclobanin Mabuhayssa vesijättömaalla, jonne on kiellettyä rakentaa. Silti köyhät ihmiset ovat pystyttäneet hökkelikyliä vain metrin korkeudelle merenpinnasta.

Supertaifuuni Hayan pyyhkäisi pois koko Mabuhayn vuoden 2013 lopulla. Kaksi kolmesta asukkaasta hukkui. Yano pelastui täpärästi mutta menetti perheensä.

Eloonjääneet kyläläiset rakentavat talonsa uudelleen samoille sijoille, ja paikallinen köyhäinyhdistys Urban Poor Society avustaa heitä. Filippiinien hallitus ja avustusjärjestöt eivät tue jälleenrakennusta laittomilla alueilla.

Väestölle pyritään osoittamaan turvalisempia, määräysten mukaan rakennettuja asuinalueita. Talojen on kestävä tuulta, joka etenee 220 kilometriä tunnissa. Niiden on selvitävä neloskategorian maanjäristyksestä, joka on voimakkuudeltaan yli 5,5 Richterin asteikolla. Lisäksi talot on rakennettava ympäristöystävällisin menetelmin luontoa säästävistä materiaaleista.

Vapaata uudismaata ei kuitenkaan enää ole asuinkeskusten lähetyvillä. Köyhien ihmisten, jotka elävät kalastuksesta, on yleensä pakko jäädä meren rannalle.

"Ymmärrän, että hallituksen on laitonta auttaa meitä. Elämämme on kuitenkin rannalla, joten otamme riskin", sanoo **Philippe Lumbré** Mabuhaysta.

Hän pelasti naapurinsa Angelie Yanon supertaifuuni Hayanin kynsistä.

Maailman luonnonsäätiön WWF:n mukaan ilmastonmuutos on johtanut Filippiineillä keskilämpötilan kohoamiseen 0,14 asteella vuodesta 1971 lähtien. Vuotuinen sademäärä, tulvat ja mutavyöryt ovat lisääntyneet. Taifuunien määrä on kasvanut yli neljällä prosentilla.

ESA ARVEKARI

VIETNAM

Aasiassa on herätty kiristämään teollisuuden ympäristövelvoitteita ilmastonmuutoksen ja etenkin kansainvälisten sopimusten takia. Vietnamilainen **Tan Nguyen** myy pellettejä Aasian kasvaville markkinoille. Vietnamista on tullut maailman suurin puuhakkeen viejä, ja se toimittaa Kaakkois-Aasian pelleteistä noin 80–90 prosenttia.

Kauppa käy, koska Japani, Kiina ja Etelä-Korea haluavat kasvattaa uusiutuvien energialähteiden osuutta energiasta. Etelä-Korean voimaloiden polttoaineessa pitää olla kaksi prosenttia uusiutuvaa energiaa. Tämä tarkoittaa 1,7 miljoonaa tonnia pellettejä. Vuoteen 2030 mennessä osuuden on oltava jo 30 prosenttia.

Japanilla on samantyyppinen käytäntö. "Muualla vastaavia vaatimuksia ei vielä ole, mutta toivottavasti kohta on."

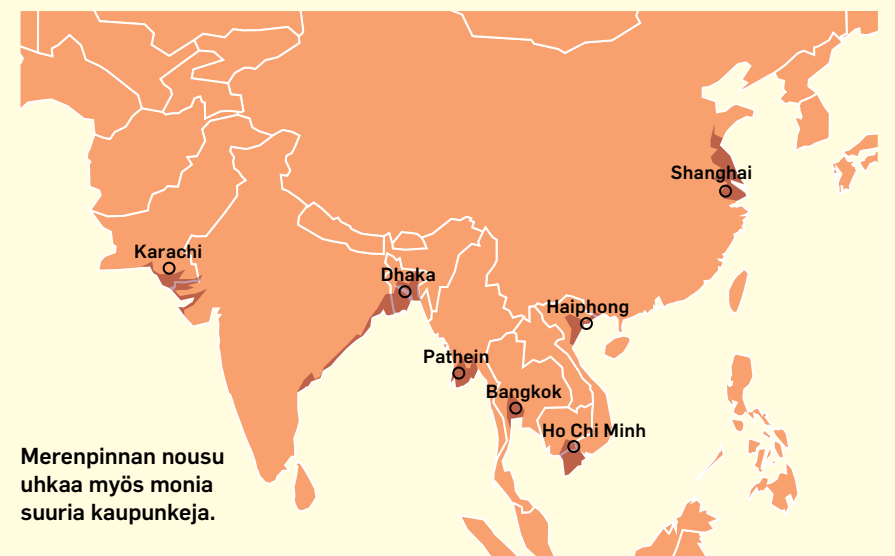
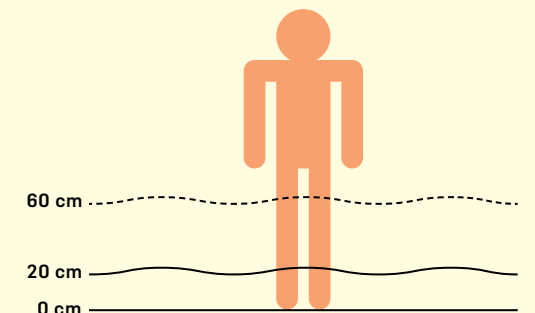
Tan Nguyen on selluosaston maaedustaja ruotsalaisessa Cellmark-yrityksessä. Hänet palkattiin Cellmarkiin, koska hän osaa vietnamia ja myi aikoinaan pellettejä ja sellutehtaan osia Suomesta Vietnamiin. Tan Nguyen muutti Suomeen lapsena vuonna 1989.

Vietnamiin hän palasi keväällä 2014. Nykyisin Tan Nguyen myy sellua Vietnamiin ja vietnamilaisia pellettejä Etelä-Koreaan, kohta myös Japaniin ja Kiinaan. Pelletit tuotetaan tehtaassa, jonka välineistö on pääosin eurooppalaista.

ELINA VENESMÄKI

MERENPINTA NOUSEE

Meriveden pinta nousee ainakin 20–60 senttiä vuoteen 2050 mennessä. Siihen vaikuttaa eniten jäätiköiden sulaminen. Grönlannin jääpeitteen sulaminen nostaisi merenpintaa noin 7 metriä, Länsi-Antarktiksensa 6 metriä ja Itä-Antarktiksensa yli 50 metriä.

Merenpinnan nousu uhkaa myös monia suuria kaupunkeja.

Tavoitteena SITOVA SOPIMUS

Ulkopoliittisen instituutin tutkija Antto Vihma uskoo, että Pariisin kokouksessa syntyy korkeintaan jonkinlainen julistus.

Marras-joulukuussa maailman johtajat kokoontuvat YK:n ilmastokokoukseen Pariisiin. Tavoitteena on solmia maailmalaajuisesti kattava ja sitova sopimus ilmastopäästöjen vähentämiseksi vuoden 2020 jälkeen.

Pariisin kokous on tärkein sitten vuoden 2009 Kööpenhaminan neuvottelujen. Viime vuosina osallistujamaat ovat valmistelleet Pariisin sopimusta.

Kiinan ja Yhdysvaltojen lupaukset viime marraskuussa loivat Pariisin kokoukselle toivoa. Maat sopivat, että Kiina pysäyttää kasvihuonekaasupäästöjensä kasvun vuoteen 2030 mennessä ja Yhdysvallat vähentää päästöjään neljänneksen vuoden 2005 tasosta. Nämä maat eivät ole mukana Kioton sopimuksessa.

Myös muut valtiot ovat julkaisseet pitkin vuotta ilmastolupauksiaan, joissa ne kertovat aikeistaan vähentää päästöjään. Euroopan unioni on luvannut leikata päästöjään 40 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Ehkä Pariisin kokouksella on toivoa? Kehitysjärjestöjen kattojärjestön Kepan kehityspoliittinen asiantuntija **Jonas Biström** osallistui kesäkuussa Bonnin virkamiestason ilmastokokoukseen, jonka jälkeen on vielä kaksi vastaavaa valmistelukokousta ennen Pariisia. Hänestä valtiot lupaavat liian vähän, jotta ilmastomuutos jäisi alle kahteen asteeseen esiteolliseen aikaan eli vuoden 1750 tasoon verrattuna.

Biströmin mielestä hyvässä ilmastosopimuksessa on kunnianhimoiset,

NYKYÄÄN SITOVIA SOPIMUKSIA ON VAIKEAMPI SOLMIA KUIN 1990-LUVULLA.

sitovat päästöraajat ja tarvittaessa mahdollisuus kiristää rajoja. Bonnin kokouksessa tunnelma oli kuitenkin vaisu. ”Ehkä Kiina lupaa vielä enemmän, kun se selvästi pystyy vähentämään päästöjään nopeammin kuin lupasi. Tällainen lupaus voisi vauhdittaa neuvotteluja.”

SITOUTUMISEN VAIKEUS

Kiinnostavaa Pariisissa on se, kuinka tarkka ja sitova sopimuksesta syntyy. Ulkopoliittisen instituutin tutkija **Antto Vihma** kertoo, että nykyään sitovia sopimuksia on vaikeampi solmia kuin 1990-luvulla.

Ensimmäisen ilmastosopimuksen aikaan vuonna 1992 kylmä sota oli juuri päättynyt ja maailmassa vallitsi harvinainen yksinapainen hetki. Silloin uskottiin, että kansainvälisillä sopimuksilla voidaan saavuttaa suuria asioita.

Rion ilmastopuitesopimus solmittiin vuonna 1992. Kioton vuoden 1997 sopimus on Rion sopimuksen lisäpöytäkirja. Kioton sopimus on ollut sopimuksista sitovin.

Nyt maat eivät halua sitoutua, ja oikeudellisesti sitovia päätöksiä on vaikea saada aikaiseksi. Vihma pitää todennäköisenä, että Pariisissa syntyy

jonkinlainen julistus, jonka noudattaminen riippuu kulloinkin vallassa olevista hallituksista.

Jonas Biström ei usko, että Pariisissa päästään sitovaan sopimukseen. Jos hyvin käy, tuloksena on jonkinlainen sopimus ja siinä mekanismeja, joilla sopimusta voidaan tarkistaa ja kiristää myöhemmin.

Suomen pääneuvottelija, ympäristöneuvos **Harri Laurikka** sanoo kuitenkin, että sitovaa sopimusta Pariisiin lähdetään ilman muuta tekemään.

”Luultavasti juuri niin, että ensimmäinen sopimus ei ole tiukka, mutta sitä voidaan kiristää myöhemmin.”

Laurikka huomauttaa, että tilanne on paljon parempi kuin aiemmin.

Valtioiden ilmastolupaukset kattavat jo 60 prosenttia maailman päästöistä. Kioton sopimuksessa oli alun perin mukana vain 30 prosenttia ja viime vuosina vain 10 prosenttia päästöistä. Muun muassa Japani ja Venäjä ovat irtautuneet sopimuksesta, ja mukana ovat enää EU, Norja ja Sveitsi.

”Ollaan vielä kaukana kahden asteen rajasta, mutta ainakin päästään alkuun.”

KUKA ON KÖYHÄ?

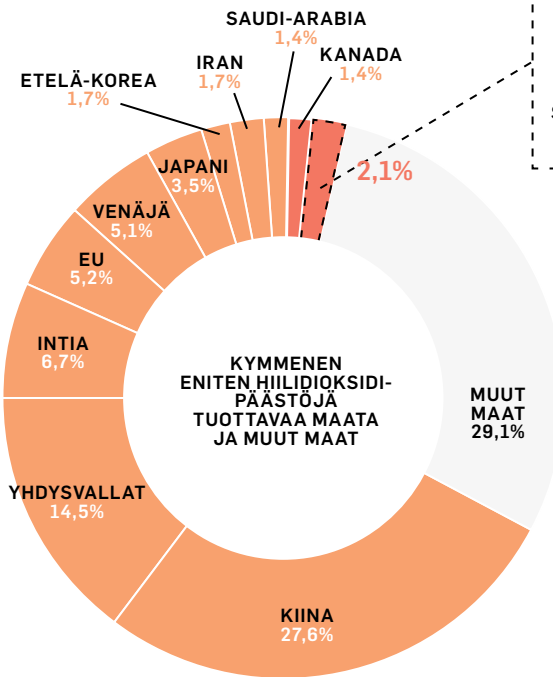
Pariisissa mietitään ainakin, kuka on köyhä. Siis keiden pitää vähentää päästöjä, millä aikataululla ja kuka voi saada ilmastorahoitusta ja mihin.

Kioton pöytäkirja määritteli vuonna 1997 ensi kertaa sitovat päästövähennystavoitteet, mutta vain rikkaille teollisuusmaille. Kehitysmaita edustava G77-ryhmä jäi vaille vastuita.

Nyt ilmastonmuutosta tutkiva

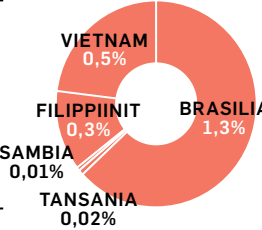
PÄÄSTÖT KASAANTUVAT

Prosentit ovat osuuksia koko maailman hiilidioksidipäästöistä

QATARILAISEN HIILIJALANJÄLKI ON SUURIN

hiilidioksidipäästöt/tonnia/henkilö

Edellisessä artikkelissa käytettyjen esimerkki-maiden päästöt.

BRASILIA
2,4t/hlö

INTIA
1,9t/hlö

KIINA
7,2t/hlö

SUOMI
9t/hlö

LÄHDE: Global carbon atlas. Tiedot vuodelta 2013.

riittää, linja on yhteinen.

Ei ole määritelty, kuka voi olla G77:n jäsen ja ilmastokokouksissa kehitysmaan asemassa. Vain Meksiko ja Etelä-Korea erosivat G77-ryhmästä samalla kun ne liittyivät Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n jäseniksi. Esimerkiksi maailman rikkaimpiin valtioihin kuuluvat Singapore, Qatar ja Arabiemiraatit ovat yhä ryhmän jäseniä.

RAHOITUS PUHUTTAÄ

Pariisin kokouksessa ilmastorahoitus on iso kysymys. Vuonna 2009 Kööpenhaminassa sovittiin 100 miljardin euron ilmastorahoituksesta vuoteen 2020 mennessä. Edelleen on sopimatta, ketkä summan maksavat, miten ja kenelle – ja mitä tapahtuu vuoden 2020 jälkeen.

Yksi tärkeä kysymys Pariisissa on myös, millaisia päästövähennyksen keinoja uuteen sopimukseen otetaan mukaan.

1990-luvulla puhuttiin hiiliverosta, mutta Kioton sopimukseen keinoksi jäi lopulta päästökauppa. Silloinen Yhdysvaltain varapresidentti **Al Gore** halusi päästökaupan mukaan, koska hän ajatteli, että päästökauppa sopii myös republikaaneille. Yhdysvallat ei

lopulta lähtenyt Kioton sopimukseen, mutta päästökauppa on vakiinnuttanut paikkansa.

Jonas Biström arvioi, että Pariisissa Ranska ja Saksa yrittävät nopeuttaa ilmastorahoitusta ja saada paperille kunnollisia päästövähennystavoitteita. Paljon yllättävääkin voi tapahtua.

Ehkä Kiina kiristää tavoitteitaan. Brasiliassa Amazonin sademetsä on kärsinyt kuivuudesta, mikä voi vaikuttaa maan suunnitelmiin. Kiinnostavaa on myös, miten perinteiset ilmastoneuvotteluiden vastarannankiisket Saudi-Arabia, Kanada, Australia ja Venäjä toimivat.

Suomea kiinnostaa erityisesti maan käyttö. Suomella on paljon metsää ja toisaalta eloperäistä peltomaata, jonka päästöt ovat suuret. Kysymystä pohdi-taan luultavasti kokouksen jälkeen, mutta sitä puitaneen myös Pariisin käytäväkeskusteluissa.

”Varmasti puhutaan myös, että kehitysmaat haluavat vain kiristää eivätkä suostu mihinkään, jos eivät saa rahaa”, Antto Vihma sanoo.

Tämä on kuitenkin vain asian yksi puoli. Toinen on se, että kehitysmaista monet kärsivät ilmastomuutoksesta eniten ilman omaa syytään. •

TEKSTI TIMO ROSENLOF

HARPPAUS AURINKOSÄHKÖÖN

Kehityksmaissa ei tarvita suuria voimalaitoksia eikä kalliita siirtoverkkoja. Niissä siirrytään suoraan edulliseen ja hajautettuun aurinkosähköön, kirjoittaa Timo Rosenlöf.

KEHITYSMAIDEN KULUTTAJAT tarvitsevat enemmän ja nopeammin sähköä kuin heidän kotimaansa pystyvät tuottamaan ja siirtämään. Ne, joilla on rahaa, ovat perinteisesti hankkineet dieselgeneraattoreita. Ilmanlaatu, maan saastuminen ja ilmastomuutos eivät ole kiinnostaneet juuri ketään.

Perinteinen keskitetty sähköntuotantomalli vaatii kalliita voimalaitoksia ja sähköverkkoja. Varat niihin pitäisi kerätä asiakkailta eli sähkönkäyttäjiltä. Kehityksmaissa asia ei ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Sähkön hinta on erittäin poliittinen asia, ja sitä ohjaavat poliittiset intohimot.

Sähkön hinnan nosto tarkoittaa poliittista itsemurhaa. Siksi sähkön hinta pysyttelee tyypillisesti tasolla, jolla ei kerrytetä varoja investointeihin. Lisäksi asiakkaiden laskuttaminen on vaikeaa, sähköä varastetaan paljon ja omistajat edellyttävät suhteettomia tuloutuksia. Ja miksi sähköverkkoja kannattaisi edes laajentaa alueille, joilla on harva asutus ja köyhä väestö?

Lopputuloksena on umpikuja, jossa suuri osa kehityksmaista nykyisin on. Perinteisellä keskitetyllä mallilla ei saada kurottua kiinni kuilua, joka kasvaa sähkön kysynnän ja tarjonnan välillä.

HAJAUTETUN MALLIN veturina on aurinkosähkö. Kehityksmaissa sen käyttö on luontevaa, sillä maat sijaitsevat lähes poikkeuksetta aurinkoisilla alueilla.

Aurinkosähköä voidaan tuottaa missä kokoluokassa tahansa yksittäisestä kännykän latauksesta suuriin voimalaitoksiin. Sillä voidaan tuottaa energiaa yksin tai

yhdessä muiden tuotantomuotojen kanssa. Sitä voidaan syöttää suoraan sähköverkkoon.

Kyse ei ole enää vain kiehtovasta visiosta vaan valmiista teknologiasta, jonka käyttö maailmassa kasvaa nopeammin kuin minkään muun sähköntuotantomuodon: vuodesta 2000 maailman aurinkosähkökapasiteetti on satakertaistunut.

MAAILMASSA ON VIELÄ PUOLITOISTA MILJARDIA IHMISTÄ, JOTKA ELÄVÄT ILMAN SÄHKÖÄ.

KULUTTAJAT OSTAVAT aurinkosähköä, koska se on helpointa ja halvinta. Yritykset asentavat aurinkosähköä vanhojen generaattoreidensa viereen, ja keskiluokka tekee samoin. Usein generaattori korvataan akustolla. Vähävaraiset ostavat pieniä paneeleja ja akkuja — ja säästävät näin rahaa.

Maailmassa on vielä puolitoista miljardia ihmistä, jotka elävät ilman sähköä. He vaurastuvat, ja samaan aikaan aurinkosähkön hinta laskee.

Aurinkosähköä kysytään jatkossa kiihtyvään tahtiin. Sähköntuotanto ja -kulutus eivät ole enää kenenkään ohjattavissa eikä rajoitettavissa. Aurinkosähköä sanotaan perustellusti maailman demokraattisimmaksi sähkön tuotannon muodoksi.

Kirjoittaja on Naps Solar -konsernin hallituksen puheenjohtaja. Naps on suunnitellut ja toimittanut aurinkosähkön järjestelmiä vuodesta 1981.

KAMBODJA

Högt spel när SKOGAR SKÖVLAS

Klimatet, djurarter och lokalbefolkningen hotas när Kambodjas regnskogar skövlas. Lokala aktivister har tagit upp kampen mot skogshuggarna.

TEXT OCH BILDER AXEL KRONHOLM

Virket är uppsågat och väntar på att transporteras till ett sågverk i utkanten av skogen. Sok Plok och de andra aktivisterna inspekterar brottsplatsen och dokumenterar allt med sina telefoner och anteckningsblock: datum, tid, ungefärlig plats och antal träd.

Tre stycken, alla närmare hundra år gamla. *Chhe tiel*, som lokalbefolkningen kallar trädet, producerar stora mängder kåda som används för att lacka trä eller vattentäta båtar. I vissa samhällen här i skogen Prey Lang i norra Kambodja samlar upp till 80 procent av familjerna regelbundet in denna kåda. För många är det den huvudsakliga inkomstkällan.

”Det är sorgligt att se träd förstöras så här. Det är ju inte bara en förlust för skogen utan för människorna som bor här och har hämtat kåda från träden hela sina liv”, säger Sok Plok medan han kliver runt på de nedsågade stockarna.

Vietnamesiskt gummiplantage inne i Prey Lang -skogen. Här var det förut regnskog. Nu syns bara gummiträd så långt ögat når i alla riktningar.

"KAMBODJA RISKERAR ATT FÖRLORA SIN STÖRSTA REGNSKOG MED STORT BIOLOGISKT VÄRDE."

Han är en av de mer talföra figurerna i denna patrull på sammanlagt 15 aktivister från Prey Lang Community Network PLCN i provinsen Kampong Thom.

Nätverket, som består av lokala landsbygdsbor, grundades i början av 2000-talet och har icke-våld som en bärande princip. De patrullerar regelbundet skogsområdena, på jakt efter illegal skogsavverkning och nya kalhyggen.

STORA MILJÖKONSEKVENSER

Deras skog, Prey Lang, är den största kvarvarande regnskogen på den Indokinesiska halvön och en av de största i hela Sydostasien. Det finns olika uppskattningar på skogens storlek: någonstans mellan 300 000 och 500 000 hektar, det vill säga ungefär lika stor som Mellersta Österbotten.

Det finns ingen officiell gräns för var skogen börjar och slutar. Här finns över 20 utrotningshotade djurarter och sju distinkta ekosystem. I och runt om skogen bor också omkring 200 000

människor, de flesta från den etniska minoritetsgruppen Kuy, som lever av jorden som bönder eller samlare.

Prey Lang, liksom andra skogar i Kambodja, minskar i en oroväckande takt. En ny rapport från kampanjorganisationen Forest Trends uppskattar att 2 000 kvadratkilometer värdefull skog försvinner varje år.

Thy Neang, som står i ledningen för Cambodian Elephant Conservation Group och jobbar med Fauna & Flora International, säger att Prey Lang måste skyddas.

"Kambodja riskerar att förlora sin största regnskog med stort biologiskt värde. Det äventyrar arter som den asiatiska elefanten, bantengen och sambaren. Förlusten av ett sådant ekosystem skulle i sin tur få följder för klimatet, leda till torka och vattenbrist under torrperioden och fler översvämningar under regnperioden."

Sådana förändringar i miljön och klimatet skulle ha en direkt påverkan på de 200 000 människor som bor i och runt om skogen.

Sok Plok och aktivisterna i Prey Lang -nätverket har precis stoppat en last med illegalt timmer på väg till ett sågverk.

Skogshuggaren Hee röker en cigarett medan Sok Plok antecknar informationen om hans illegala last.

"Prey Lang är källan till floden Stung Sen, som är en av de större förgreningarna till sjön Tonlé Sap. Förstör vi skogen så minskar vattenflödet, vilket i sin tur skadar alla ekosystemtjänster längs floden och sjön", säger Thy Neang.

KORRUPTA MYNDIGHETER

I början av april genomförde PLCN en större insats med totalt 400 aktivister från alla olika provinser som Prey Lang sträcker sig över. På fem dagar lyckades de beslagta 25 motorsågar från skogshuggare som avverkade skog illegalt. Aktivisterna noterade även att vissa av motorsågarna såg bekanta ut.

"När vi kollade serienumren såg vi att det var samma sågar som vi konfiskerat vid tidigare räder och lämnat över till myndigheterna. De måste helt enkelt ha sålt tillbaka dem till skogshuggarna" säger Un Vien, en 43-årig aktivist som deltog i räden.

Tillbaka i skogen berättar Sok Plok att de slutat lämna över beslagtagna sågar till myndigheterna, eftersom de inte går att lita på. Plötsligt tystnar han mitt i en mening.

"Tyst!" ropar någon.

Längre bort hörs traktorljud. Det kommer närmare.

Aktivisterna löper snabbt genom skogen, hoppar över stockar och duckar under taggiga grenar. De hinner fram i tid och lyckas stoppa en konvoj med tre traktorer som alla är fullastade med timmer.

Hee, en kort man på ungefär 40 år, kliver av den främre traktorn. Sok Plok förklarar att de kommer från Prey Lang -nätverket och att de misstänker att han fraktar illegalt avverkat timmer.

"Jag vet", erkänner Hee direkt.

"Men det är vad jag gör för att överleva. Jag får 50 dollar för varje lass jag transporterar."

Sok Plok kräver att få veta vart virket är på väg, men Hee bara rycker på axlarna. Undertiden skriker de övriga aktivisterna till verket och börjar ta bilder och anteckna. Informationen de samlar in skickas till en central databas och används sedan i rapporter och som påtryckningsmedel för att få myndigheter och regering att agera.

KLIMATHOT

Allt fler aktivister har börjat använda smarta telefoner. Den danska biståndsorganisationen Danmission har i samarbete med Köpenhamns universitet nyligen utvecklat en app som ska hjälpa aktivisterna i sitt arbete. Med appen kan de ta bilder, spela in ljud och enkelt kategorisera materialet efter vilken

sorts skogsavverkning det handlar om.

Allt lagras på telefonen och så fort de kommer hem och återfår mobiltäckningen så skickas materialet in till den gemensamma databasen.

Ernst Jürgensen är ansvarig för Danmissions arbete i Kambodja och säger att det är en tuff utmaning som de lokala aktivisterna har framför sig.

”När man talar med kambodjaner om Prey Lang händer det ofta att de tror att skogen redan är försvunnen. Det har varit så många bilder i tidningarna på kalhyggen och rapporter om ödeläggelsen så att de tror att kampen redan är förlorad.”

Jürgensen förklarar att det är stora ekonomiska intressen bakom skogsin-

KORRUPTIONEN I KAMBODJA MÖJLIGGÖR MYCKET AV SKOGSSKÖVLINGEN.

dustrin – intressen som inte sällan går långt upp i samhällets toppskikt. Han önskar att de nordiska regeringarna och Europeiska unionen skulle ställa hårdare krav på regeringen att agera och upprätthålla de skogslagar som faktiskt finns.

”EU stödjer den kambodjanska regeringen med mycket pengar och där har vi som medlemsländer en möjlighet

att påverka. Mitt intryck är dessvärre att EU och de nordiska regeringarna lägger större vikt vid handelsmöjligheter än på att säkra naturresurserna i Kambodja.”

Enligt FN:s klimat- och skogsprogram UN-REDD står skogsavverkningen i utvecklingsländer för uppemot 20 procent av de växthusgasutsläpp som människan är ansvarig för. Att beskydda skogar som Prey Lang kan bidra till en minskning av utsläppen, menar **Ida Theilade**, seniorforskarer på institutionen för mat- och resursekonomi vid Köpenhamns universitet.

”Tropiskskogarna i Amazonas, Kongo och Sydostasien förhindrar årligen att nästan fem miljoner ton koldioxid släpps ut i atmosfären. Försvinner skogarna accelereras klimatförändringarna”, säger hon.

MÖRDADE AKTIVISTER

Tillbaka i Prey Lang har aktivisterna nu kommit överens med Hee om att han ska få fortsätta med sina tre traktorer. De är helt enkelt för få för att kunna beslagta hans timmer och de hinner inte elda upp det. Hee får lova att aldrig mera avverka någon skog, och för att bekräfta löftet bjuds han att ta en klunk vatten ur en skål. Han accepterar och försvinner bort längs vägen med sin timmerlast.

Som aktivistnätverk utan egentliga befogenheter är PLCN:s verktyg begränsade i sådana lägen.

Deras uppgift är till stor del att dokumentera vad som händer med skogen, sprida kunskap och försöka få myndigheter att agera. Den sistnämnda biten är oftast svårast, då det inte är ovanligt att aktörerna i skogsindustrin har nära förbindelser till politiker på lokal och nationell nivå.

Korruptionen i Kambodja möjliggör mycket av skogsskövlingen. Transparency International rankar landet på 156:e plats av 175 länder när det gäller korruption. **Megan MacInnes** på or-

ganisationen Global Witness säger att det finns väldokumenterade kopplingar mellan företagen som avverkar skog och politiker och militären.

”Därtill har du tulltjänstemän och poliser som också är mutade eller direkt inblandade i handeln”, säger hon.

Med stora pengar i omlopp och mäktiga intressen bakom kan det vara livsfarligt att göra motstånd.

För drygt tre år sedan mördades en av Kambodjas mest framstående miljöaktivister, **Chut Wutty**. Sedan dess har även två journalister, **Hang Serei Oudom** och **Taing Try**, mördats medan de undersökt den illegala skogsskövlingen.

Hoeun Sopheap, ledare för PLCN i provinsen Kampong Thom, berättar att de är vana med hot.

”Vi ser ofta myndighetspersoner, människor i uniformer, som skyddar skogshuggarna och timmertransporterna med vapen. I deras ögon är vi där för att förstöra deras affärer. De avskyr oss”, säger han.

”Oftast går det aldrig längre än att de hotar oss, men ibland är det nära att det blir våldsamt.”

Trots motståndet tror han ändå att de har möjlighet att bidra till att skydda skogen.

”Vi älskar vår skog och även om vi inte kan få stopp på all skogsavverkning så kommer vi att fortsätta att göra vad vi kan med de medel vi har”, säger Hoeun Sopheap.

AVSKOGNING OROAR

Det börjar skymma över Prey Lang och aktivisterna slår läger för andra natten ute på patrullering. Det märks att aktivisterna växt upp med skogen. De behöver bara några minuter för att hugga upp en lägerplats i den täta växtligheten, spänna upp hängmattor och få till några eldstäder och börja koka riset.

Alla i den här patrullen är män, från 19 upp till 50 år gamla, men det finns även många kvinnor aktiva i Prey Lang-nätverket. De arbetar alla på frivillig

På patrullen ertappar även aktivisterna i Prey Lang-nätverket en traktor med yngre skogshuggare. Gömd i en säck på flaket hittar man en motorsåg som konfiskeras.

Alla spår av illegal skogsavverkning, såsom motorsågen aktivisterna konfiskerade, rapporteras med hjälp av telefonappen.

basis utan någon ersättning, alla av ungefär samma anledning.

Hiem Vuthy, 25, förklarar att han är orolig för de ekologiska konsekvenserna av avskogningen.

”Om träden försvinner riskerar vi att få både översvämningar och torka under regn- och torrperioderna”, säger han.

”Prey Lang är viktig för mitt land. Skogen är ju full av värdefulla resurser som många av oss använder, och vi borde värdesätta det mer som kambodjaner.” •

Skribenten är finlandssvensk frilansjournalist.

NICARAGUA

Ilman VÄKIVALTAA

Nicaraguassa karsitaan kovalla kädellä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Nyt pohditaan, murhaako mies naisen vain siksi, että nainen on nainen.

TEKSTI ERIKA BRENNER KUVA RED DE MUJERES CONTRA LA VIOLENCIAN

Tammikuussa 2012 Nicaraguan parlamentti hyväksyi lain, jonka on määrä vapauttaa naiset elämään ilman väkivaltaa.

Fyysisen ja henkisen väkivallan lisäksi laissa puhutaan naismurhasta eli espanjaksi femicidiosta. Se tarkoittaa, että mies murhaa naisen siksi, että nainen on nainen. Muutoin murha on niin sanotusti tavallinen murha.

Lain mukaan naismurhasta seuraa 30 vuotta vankeutta. Rangaistus on kaksi kertaa pidempi kuin murhassa, jossa tekijä on nainen tai mies riistää hengen toiselta mieheltä.

Myös rangaistukset naisiin kohdistuvasta väkivallasta ovat koventuneet. Tuomio törkeästä raiskauksesta on 5–7 vuotta ja seksuaalisesta ahdistelusta jopa neljä vuotta.

Lisäksi laissa mainitaan väkivallan ehkäiseminen ja uhrien suojelu.

”Laki oli suuri voitto ja edistysaskel. Nicaragualaiset ymmärsivät, että naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ei voida hyväksyä”, Azahálea Solís Nicaraguan riippumattomasta naisliikkeestä sanoo.

Arvostelijoiden mielestä laki syrjii miehiä.

”Aluksi pelkäsin, että en voi avata suutani ilman, että minut heitetään vankilaan seksuaalisesta häirinnästä”, turva-alan yrityksen johtaja René Vargas kertoo.

Vargas oivalsi, että uusi laki vaikuttaa vääjäämättömästi yrityksen 1 700 työn-

tekijään. Naisille hän luki lain ääneen ja kannusti heitä perehtymään jokaiseen pykälään.

Lucia Torres on yksi Vargasin työntekijöistä, ja hänen mielestään laki on hyvä. ”Se voi säikäyttää väkivaltaisia miehiä. Nyt he tietävät, ettei väkivaltaa voi käyttää naisia kohtaan ilman seurauksia, kuten aiemmin”, hän sanoo.

Miestyöntekijöitään Vargas kehotti käyttäytymään kunnolla, sillä muutoin heidän kävisi huonosti.

MIES SAA KAKSI KERTAA ANKARAMMAN TUOMION NAISEN MURHAAMISESTA KUIN NAINEN.

KIRKKO VOITTI

Kahden viime vuoden aikana lakia on uudistettu katolisen kirkon painostuksesta. Kirkko ei hyväksynyt lakiin kirjattua sovittelukieltoa, jonka mukaan väkivaltaiselle miehelle ja naisuhrielle ei annettu mahdollisuutta sovittelua tehtyä rikosta.

Kirkon mielestä kielto tuhoasi avioliiton ja perheen.

”Ennen kuin rangaistaan on yritettävä keskustella ja sovittaa”, Estelin katolinen piispa Juan Abelardo Matas totesi.

Syksyllä 2013 parlamentti uudisti lakia. Nyt miestekijä ja naisuhri voivat sovittaa tehdyn väkivaltarikoksen.

Usein sovittelu johtaa siihen, että nainen luopuu rikossyytteestään miestä vastaan, ja väkivallanteko jää siten tutkimatta ja tuomitsematta.

Naisjärjestöt pettyivät päätökseen, joka niiden mielestä vaaransi naisten turvallisuuden. Ne muistuttivat, että joka kolmas sovitteluun osallistunut nainen lopulta murhataan.

Lakiuudistuksessa Nicaraguan presidentti sai oikeuden muovata lakia. Heinäkuussa 2014 sandinistipresidentti Daniel Ortega kirjasi lakiin, että naismurhaksi määritellään vain yksityistilassa tehty murha. Jos mies murhaa naisen julkisella paikalla, se tuomitaan tavallisenä murhana.

Alkuperäisessä laissa naismurhaksi määriteltiin murha yksityisessä ja julkisessa tilassa.

”Naismurhat tapahtuvat aina yksityisesti kodin seinien sisäpuolella. Murhaaja on poikaystävä, veli tai isäpuoli. Julkisissa tiloissa tehtyjä murhia varten meillä on omat lakinsa”, puhemies Danilo Rodríguez Nicaraguan demokraattisesta asianajajayhdistyksestä sanoo.

”Se mitä tapahtuu yksityisesti on myös julkista. Naismurhiin liittyy aina sukupuolten epätasa-arvoa ja suoranaista naisvihaa”, Azahálea Solís toteaa.

MYÖS MIESTEN LAKI

Laista keskustellaan yhä Nicaraguassa. Keskiössä on yksi lain lähtökohdista eli se, että mies murhaa naisen siksi, että nainen on nainen.

Osa naistutkijoista vetoaa meksikolaiseen feministiin Marcela Lagardeen, jonka mukaan naismurha selittyy aina naisten ja miesten epätasa-arvolla: mies on naista arvokkaampi, joten mies katsoo oikeudekseen pahoinpidellä, raiskata ja jopa murhata naisen.

Azahálea Solís ei välitä akateemisesta keskustelusta.

”Tärkeintä on, että ihmiset havahtuvat todellisuuteen. Naisia murhataan siksi, että he ovat naisia.”

Danilo Rodríguez ei voi hyväksyä lakia, joka määrää miehelle kaksi kertaa ankaramman rangaistuksen naisen murhaamisesta kuin naiselle. Hänen mielestään se on vastoin perustuslakia.

”Miehet ja naiset eivät ole lain edessä samanarvoisia. Miehiä kohdellaan eri tavoin vain siksi, että väkivallan tekijällä on miehen sukupuolielimet ja uhrilla naisen.”

Rodríguezin mielestä laki luo keinotekoisen kuilun miesten ja naisten välille.

Lain tuloksia on vaikea arvioida. Nicaraguan viranomaiset eivät kerro, kuinka moni mies on tuomittu vankilaan naismurhalain perusteella. Lain vaikutusta naisten murhalukuihin ei ole myöskään tutkittu. Se tiedetään, että viimeisen kymmenen vuoden aikana Nicaraguassa on murhattu noin 70–80 naista vuodessa.

Tiedetään myös, että murhatuista ihmisistä naisia on seitsemisen prosenttia.

Nicaraguassa miehisyys liittyy väkivaltaan. Machokulttuuri tuhoaa niin miehen kuin naisen, sanoo johtaja Mónica Zalaquett Nicaraguan väkivallan ehkäisemiskeskuksesta.

”Laki on myös miehen parhaaksi. Jokaisella on oikeus elää yhteiskunnassa, jossa ei ole väkivaltaa. Ensimmäistä kertaa maan historiassa kaikki voittavat.” •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja. Ruotsin kielestä suomentanut ja lyhentänyt Tiina Kirkas.

Pelastakaa Lapset -järjestö tukee Sin Donin päiväkotia, mutta toiminnasta vastaavat kyläläiset. Kuvassa Si Si Sein (vas) ja asiantuntija Philippa Ramsden Pelastakaa Lapset -järjestöstä.

MYANMAR

POLUN ALKU ON AUKI

Vuodet ennen koulua ovat ratkaisevia lapsille, joilla on heikot lähtökohdat. Myanmarissa heitä on paljon. Siksi Suomi tukee maan varhaiskasvatuksen kehittämistä.

TEKSTI ERJA-OUTI HEINO KUVAT ERJA-OUTI HEINO JA JOONAS LEHTIPUU

Sin Donin kylä sijaitsee Kungyankonen alueella noin 50 kilometrin päässä Myanmarin tärkeimmästä kaupungista Yangonista. Etäisyys ei ole pitkä, mutta silti kylä on kaukana kehityksestä: yleistä tietä, sähköverkkoa tai yläkoulua ei ole. Kylän asukkaat ovat muuttaneet sinne muualta Myanmarista maan sisäisen konfliktin vuoksi, ja juurettomuus näkyy koulutustasossa. Monen aikuisen oma koulupolku on katkenut parin vuoden jälkeen. Kuusi vuotta sitten Sin Donin kylään perustettiin varhaiskasvatuskeskus Kansainvälisen Pelastakaa Lapset -järjestön avustuksella. Keskus on 3–5-vuotiaille lapsille, joita on kylässä noin 70. Osallistuminen on innokasta. Vain pari lasta, jotka asuvat liian kaukana kyläkeskuksesta, eivät pääse mukaan. Kun kylän lapset viisivuotiaina aloittavat varsinaisen koulunsa, heillä on paremmat edellytykset pärjätä siellä.

Varhaiskasvatuksella on suuri vaikutus siihen, että kouluun mennään, siellä pysytään ja siellä myös opitaan, toteaa Kansainvälisen Pelastakaa lapset -järjestön asiantuntija **Philippa Ramsden**.

Pelastakaa Lapset on yksi Myanmarissa pisimpään ja laajimmin toimineista kansainvälisistä kehitysjärjestöistä. Se on tukenut varhaiskasvatusta kylätasolla jo kymmenisen vuotta. Tällä hetkellä järjestö on mukana varhaiskasvatuksen valtakunnallisen mallin ja hyvien käytäntöjen kehittämisessä.

Siitä on kyse myös Suomen tuessa Myanmarin varhaiskasvatukselle. Suomen tukemassa hankkeessa perustetaan noin 60 varhaiskasvatuskeskusta kolmen kunnan alueelle. Hankkeen tavoitteena ei ole kattavuus vaan toimivan mallin luominen koko maan varhaiskasvatukselle.

Suomen tukemassa hankkeessa tähdätään siihen, että haavoittuvassa asemassa olevat lapset saisivat parhaan mahdollisen alun koulutielle.

"Toiminnallinen lukutaito on Myanmarissa erittäin alhaisella tasolla. Viralliset tilastot näyttävät kauniimmilta kuin todellisuus. Lapset ja nuoret ovat vaarassa päätyä huonommin koulutetuiksi kuin isovanhempansa. Puhutaan ensimmäisen sukupolven oppijoista", Ramsden kuvaa.

Hän katsoo tyytyväisenä Sin Donin varhaiskasvatuskeskuksen seinää. Sillä levittäytyy viikon teema: lapset ovat tutkineet kookospähkinää ja tehneet siitä omat värikylläiset tulkintansa.

"Varhaiskasvatuksessa puhutaan helposti siitä, että tarvitaan uusia materiaaleja. Tosiasiassa niitä ei useinkaan niin paljon tarvita. Luovuus on kehityksen kannalta tärkeää."

Viisivuotias **Moe Kyaw Aung** istuu äitinsä **Nilar Winin** sylissä. Pojan katse kiertää pihan leikkinurkkauksiin. Hänellä on toiveikas nimi: ensimmäinen nimi tarkoittaa taivasta, toinen kuuluisaa ja kolmas menestystä.

"Kun poika oli vauva, hänellä oli ihan toinen nimi. Silloin hän oli koko ajan sairaana, siihen asti kuin hänen setänsä muutti pojan nimen nykyiseksi. Siitä lähtien hän on ollut hyvin onnellinen ja pulska poika", Nilar Win kertoo.

Äitikin on toiveikas. Hän tahtoo pojalleen koulutusta. Pojasta voi tulla alakoulun opettaja, rakennusmies, autonkuljettaja... Mahdollisuuksia on paljon, ja varhaiskasvatuskeskus on osaltaan niitä aukaisemassa. Nilar Win on tyytyväinen siitä, että omaan kylään saatiin päiväkotia. Siellä lapset oppivat ymmärtämään asioita, pitämään mielen avoimena ja toimimaan vieraiden ihmisten kanssa.

Nilar Win pääsi aikanaan käymään koulua vain kaksi vuotta, sillä siihen aikaan kylän koulussa oli vain kaksi luokkaa. Nyt lasten koulutie jatkuu omassa kylässä viisi vuotta. Yläkoulu on kauempana, ja sinne asti pääsee kylän lapsista ehkä kolmannes.

Toivon pojastani lastenlääkäriä", sanoo **Su Su Sann**.

Sävyssä on kohtuunmäärä realismia, sillä ensinnäkin äiti tietää, että toiveen toteutuminen riippuu pojasta. Hänen pitää mennä kouluun ja onnistua käymään sitä aina yliopistoon asti. Toiseksi, haaveeseen on pitkä eikä kovin helppo reitti. Silti aina kannattaa toivoa.

Tun Myat Yhu on Su Su Sannin kolmas ja nuorin poika. Esikoinen joutui aloittamaan koulunsa ilman varhaiskasvatusta, ja toinen poika sai jo käydä keskuksessa. Äidin mukaan ero on selvä. Keskimmäinen pärjää koulussa selvästi esikoista paremmin. Hän on luokkansa priimus, kertoo Su Su Sann.

Sin Donin varhaiskasvatuskeskuksen seinällä levittäytyy viikon teema eli kookospähkinä.

Sin Donin varhaiskasvatuskeskus näyttää hätkähdyttävän sinivalkoiselta. Koulupuvut eivät ole pakollisia, mutta vanhemmat ja lapset pitävät niitä tärkeinä. Puku kertoo siitä, mihin joukkoon lapset kuuluvat. Sinivalkoista siis.

Väriyksen lisäksi päiväkodissa on muutenkin hämäävän tuttu tunnelma. Ruokailunurkassa on tavanmukainen tohina päällä, musiikkituokioille on oma nurkkansa, piirtämiselle toinen ja päiväunille pötkähdetään keskilattialle. Hoitajat ja apuna olevat vanhemmat viilentävät lasten untta viuhkoilla. Monen lapsen kasvoille on piirretty vaaleita kuvioita. Se on tanakaa, puun kuoresta tehtyä ainetta, joka suojaa auringolta ja epäpuhtauksilta. Ja kaunistaa toki myös.

LASTEN OPPIMISTULOKSIA HEIKENTÄVÄT KONFLIKIT, KÖYHYYS JA ÄIDINKIELISEN OPETUKSEN PUUTE.

Myanmarin kansallinen opetuksen kehittämissuunnitelma valmistunee tämän vuoden aikana. Se katsoo koko koulutusjärjestelmän varhaiskasvatuksesta alkaen. Varhaiskasvatusta koskeva laki säädettiin viime vuoden alussa ja kansallinen opetuslaki viime kesäkuussa. Periaatteiden ja tavoitteiden tasolla pohja on siis luotu, mutta tavoitetaso soveltaminen käytäntöön on vasta alussa.

Myanmarin neljän vuosikymmenen eristäytyneisyys näkyy väestön koulutustasossa. Tämän päivän lasten ja nuorten äidit ja isät ovat huomattavasti koulutettuja kuin heidän vanhempansa.

Lasten koulunkäynnin mahdollisuuksia ja oppimistuloksia heikentävät sisäiset konfliktit, köyhyys sekä infrastruktuurin ja äidinkielen opetuksen puute. Eikä peruskoulutus – ja etenkin laadukas peruskoulutus – ole kaikkien ulottuvilla. Koulua käy arviolta noin neljä viidestä peruskouluikäisestä, ja heistä joka toinen jatkaa YK:n kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestö Unescon arvion mukaan toiselle asteelle.

Varhaiskasvatus tasoittaa etenkin heikosta asemasta ponnistavien lasten koulutietä.

Heikoista asemista ponnistavat lapset tarvitsevat parasta mahdollista alkua. •

KOLUMBIA

Toive rauhasta elää

Kolumbian konflikti on kestänyt yli 50 vuotta. Maansisäisiä pakolaisia on kuusi miljoonaa ja kuolonuhreja 220 000. Kolumbian hallitus ja Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) -sissit neuvottelevat rauhasta. Alustavaan sopuun on päästy maaoikeuksista, huumekaupan lopettamisesta ja kapinallisten poliittisista oikeuksista rauhanneuvottelujen jälkeen. Viralliset neuvottelut toiseksi suurimman sissiryhmän, Ejercito de Liberacion Nacionalin (ELN) kanssa eivät ole vielä alkaneet. Myös oikeistolaiset puolisotilaalliset joukot jatkavat toimintaansa. Chocón maakunta Kolumbian luoteisosassa on yksi konfliktin päänäyttämöistä.

KUVAT MEERI KOUTANIEMI TEKSTI LEA PAKKANEN

Konfliktit aiheuttavat usein pakolaisuutta.

Alkuperäiskansalle pakolaisuus on raskasta, sillä se elää täysin perinteisten elinkeinojen, kuten kalastuksen ja metsästyksen, varassa. Syrjäytyminen yhteiskunnasta on tavallista, kun toimeentuloa ei ole ja valtaväestö vieroksuu. Pakolaisuus on vaikeaa etenkin naisille, jotka eivät yleensä puhu espanjaa.

Vuonna 2002 Bogayan kirkossa tapahtui yksi Kolumbian konfliktin raaimmista joukkomurhista. Kylän asukkaat pakenivat puolisoitilaallisten joukkojen ja FARCin sissien taistelua kirkkoon, jonka vahvojen seinien piti kestää ammuskelu. FARC alkoi kuitenkin heitellä kotitekoisia pipeta-pommeja, joista yksi putosi kirkon katolle. Pommi surmasi 119 ihmistä, joista lähes puolet oli lapsia. Vasta joulukuussa 2014 FARC pyysi tekoa anteeksi, mutta kyläläiset eivät tiedä, kuinka heidän pitäisi suhtautua siihen. Jotkut ajattelevat, että anteeksipyyntö on vain FARCin keino vakiinnuttaa asemaansa. Yleensä sissit majoittuvat ja taistelevat samoilla alueilla. Nyt huhutaan, että sissiryhmä aikoo ostaa maata Bogayasta, jotta se voisi jatkaa alueen valvontaa myös rauhanneuvottelujen jälkeen.

Kolumbian Chocóssa on yli puoli miljoonaa asukasta, joista 85 prosenttia on Afrikasta tuotujen orjien jälkeläisiä, afrokolumbiaisia. Chocón maaperässä on paljon kalkkikiveä ja mineraaleja, kuten kultaa, hopeaa ja kuparia. Afrokolumbiaiset ovat saaneet vuosisatojen ajan elantonsa kaivamalla ja huuhtomalla mineraaleja perinteisin menetelmin. Nyt paikallisyhteisöt kilpailevat kaivausluvista omilla maillaan suurten ylikansallisten yhtiöiden kanssa, joiden kiinnostus Chocón mineraalivaroja kohtaan on kasvanut viime vuosina.

"Suuret yritykset saapuvat aseellisten joukkojen tyhjentämille maille ja maksavat sisseille suojelurahaa", paikallinen opettaja Don John Elin kertoo.

Maricela Garcia Cordoba on yksi Kolumbian kuudesta miljoonasta maansisäisestä pakolaisesta. Ejercito de Liberacion Nacional (ELN) -sissiryhmä hyökkäsi hänen kotikyläänsä Campo Bonitoon kaksitoista vuotta sitten. Garcia Cordoba pakeni viiden lapsensa kanssa.

Gracia Cordoba omistaa yhä maansa, mutta paluu kotiseudulle pelottaa.

"Sissit uhkailevat palaajia. Lapseni traumatisoituivat, kun jouduimme jättämään kotimme, enkä halua järkyttää heitä enää."

Syyriassa on eniten maansisäisiä pakolaisia maailmassa, Kolumbiassa toiseksi eniten.

BELLAVISTA
QUIBDO

Nuoret miehet ovat erityisen suuressa vaarassa Chocón kaltaisilla syrjäseuduilla, joilla aseelliset ryhmät värväävät joukkoihinsa taistelijoita. Jos Jose Adánin toive toteutuu, hänen 6- ja 4-vuotiaat poikansa lähtevät kotikylästään Poguesta muualle opiskelemaan.

"Koulutus on paras tapa ehkäistä aseellisiin joukkoihin liittymistä. Kun nuoret miehet ovat toimeettomina, riski kasvaa", Adán sanoo.

Embera dovida on yksi Kolumbian yli sadasta alkuperäiskansasta. Emberat asuvat usein syvällä sademetsässä kylissä, joissa peruspalveluja ei ole. Jos La Pavan kylän asukkaat tarvitsevat lääkäriä, lähin löytyy viiden tunnin venematkan päästä Quibdón kaupungista. Chocóssa kymmeniä alkuperäiskansojen lapsia kuolee vuosittain yksinkertaisiin sairauksiin, kuten ripuliin ja flunssaan.

Chocón alueen asukkaat ovat järjestäytyneet paikallisneuvostoihin, joiden avulla he puolustavat oikeuksiaan aseellisia ryhmiä vastaan. Kolumbian armeija, sissit ja puolisotilaalliset joukot ovat syyllistyneet ihmisoikeusloukkauksiin ja uhkailleet ihmisoikeuksien puolustajia. Ihmisoikeuksia tarkkailevan Somos Defensores -verkoston mukaan tammi-kesäkuussa rekisteröitiin 399 uhkausta, hyökkäystä ja väkivallantekoa. Näistä 34 oli murhia. Luku on kaksinkertainen verrattuna vastaavaan ajanjaksoon vuonna 2014.

Kolumbiaisten usko rauhaan on koetuksella. Äskettäisen mielipidekyselyn mukaan vain 33 prosenttia vastanneista uskoo, että Kolumbian hallitus ja FARC pystyvät solmimaan rauhan. Prosenttiluku on matalin sitten vuoden 2012, jolloin rauhanneuvottelut alkoivat. Aseelliset ryhmät ovat taistelleet ja majoittuneet Chocóssa vuosikymmeniä ja ajaneet kyläläisiä pakolaisiksi kylästä toiseen ja maakunnan rajojen ulkopuolelle. Vaikka parempaa tulevaisuutta toivotaan, siihen on vaikeaa luottaa.

Asukkaat kalastavat, melovat ja viettävät aikaansa Chocón joilla. Alueen kylissä ei ole kunnollista vesi- ja viemäriverkostoa, ja siksi asukkaat myös käyttävät jokia peseytymiseensä ja käymälöinä. Joet ovat myös konfliktin aseellisten ryhmien kulkuväyliä sekä tärkeitä huumekaupan ja aseiden salakuljetusreittejä. Chocó on Kolumbian maakunnista ainoa, josta on yhteys Panamaan ja sitä kautta Väli-Amerikan huume- ja asekauppaan.

La Pavan kylää asuttaa embera dovida -alkuperäiskansaa. Emberat vuokraavat mineraalirikkaiden maiden kaivausoikeuksia afro-kolumbialaisille mutta eivät pysty valvomaan kaivauksia ja niiden jälkitöitä. Mineraaleista tyhjennettyyn maahan jää kaivausaukkoja, jotka täyttyvät sadevedellä. Sen jälkeen tulevat hyttysset, jotka levittävät malariaa ja muita sairauksia.

KIRJOITTAJA TYÖSKENTELEE RAUHAN JA SOVINNON ASIAINTUNTIJANA SUOMEN LÄHETYSSEURASSA. KUVAT JA TEKSTIT OVAT HANKKEISTA, JOITA SUOMEN LÄHETYSSEURA TUKEE LUTERILAISEN MAAILMANLIITON KAUTTA.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVAT LIISA TAKALA

Seinällä oli kuvakokoelma nälkäisistä lapsista. Oli vuosi 1980. **Minna Halme**, 14, katseli tyytyväisenä lehtikuvia, joilla hän oli tape-toinut huoneensa seinää. Nyt hän muistaisi, kuinka onnekas hän oli. Hän sai syödä kyllikseen. Hän voisi koulutautua ilmaiseksi ja päättää taloudestaan, vaikka oli syntynyt tytöksi.

Hänelle Suomen kaltainen yhteiskunta oli pelastus.

Halmeen perheellä oli käyttörahaa niukasti. Vanhemmat olivat eronneet.

Isä oli alkoholisti ja joi työnjohtajan palkkansa. Äiti ja tyttäret toivoivat, ettei pyykinpesukone hajoaisi, sillä uuteen ei olisi varaa. Äiti työskenteli pankissa ja kantoi vastuun lapsistaan.

Minna Halme oli esikoinen, tyypillinen vastuunkantaja.

Hän oli uuttera, itsepäinen ja voimakasluonteinen. Kesätyönsä hän aloitti 13-vuotiaana. Hän oli luokkansa parhaita oppilaita. Ylioppilaaksi hän valmistui kuuden laudaturin arvosanoin. Hän oli ajatellut, että opiskelisi lääkäriksi, mutta päätyi kuitenkin kauppatieteisiin.

Halme pääsi ensi yrittämällä Tampereen yliopistoon.

Opinnot tuntuivat kuitenkin tyhjiltä. Halme kaipasi pohdiskelua arvoista ja oli kiinnostunut oikeudenmukaisuudesta, yritysten väärinkäytöksistä ja köyhyydestä. Lopputyönsä hän aikoi laatia yritysetiikasta ja ympäristökysymyksistä. Vain yksi professori suhtautui aiheeseen suopeasti.

Elettiin 1990-luvun alkua. Yritysetiikkaa ei tuolloin juurikaan pohdittu.

Mutta Halme ei luovuttanut. Hän oli vihdoinkin nähnyt valoa opinnoissaan.

ARVOT NOUSUSSA

On elokuu 2015, ja Minna Halme istuu omakotitalonsa kuistilla Helsingin Puu-Käpylässä. Hän on vastuullisen liiketoiminnan professori ja juuri palannut konferenssista

Kanadan Vancouverista, jossa pohdittiin kestäväää liiketoimintaa, vastuullisuutta ja oikeudenmukaista taloutta.

Siis juuri niitä arvoja, joista Halme kaipasi keskustelua opiskeluaikanaan.

Halmeen mielestä arvopohjaton maailma on vaarallisen lähellä.

Yritysten johtajat keskittyvät liikaa rahan tekemiseen, kun heillä pitäisi olla kykyä ajatella ja keskustella toimintansa vastuusta ja eettisyydestä. Arvoja on syytä opettaa jo opiskeluaikana, sillä muuten johtajiksi valmistuu ”liian kapeasti ajattelevia ihmisiä” ja maailma vinoutuu.

Askeleen EDELLÄ

Minna Halme oli etujoukoissa, kun alettiin puhua yritys vastuusta ja köyhyyttä vähentävistä innovaatioista. Nyt vastuullisen liiketoiminnan professori etsii ”seuraavaa isoa juttua”.

Halme muistuttaa, että vastuu ja moraalit kehittyvät ensin. Vasta sitten syntyy lainsäädäntö.

”Lainsäädäntö ei korvaa vastuullisuutta ja moraalia. Ei riitä, että monikansalliset yritykset noudattavat paikallisia lakeja kehitysmaissa. Kehittyvät valtiot eivät myöskään pysty valvomaan yrityksiä. Pitkällä aikavälillä eettinen yritys voi pärjätä kilpailijoitaan paremmin.”

Yritysten vastuusta on keskusteltu kii-vaasti Suomessakin.

Hallitus aikoo leikata tukeaan kansalaisjärjestöille nykyisestä 114 miljoonasta eurosta 65 miljoonaan euroon ensi vuoden budjetissa ja kasvattaa valtion omistaman Finnfundin pääomaa 130 miljoonalla eurola. Finnfund rahoittaa yritysten toimintaa

kehitysmaissa ja Venäjällä. Rahoitettavat hankkeet valitaan kannattavuuden ja kehitys- ja ympäristövaikutusten mukaan. Yritysten ei tarvitse olla suomalaisia.

Halme seuraa keskustelua kehitysrahoituksesta kiinnostuneena.

”Kehityksen tai vastuullisuuden pitää korostua, kun luototusta myönnetään. Ihanteena on, että yritysten liiketoiminta olisi vastuullista ja hyödyttäisi paikallisia yhteisöjä”, hän vain toteaa.

PUOLIHULLU AJATUS

Vastuullisen liiketoiminnan juuret ovat

1950-luvun Yhdysvalloissa.

Minna Halme jatkoi opintojaan

Georgetownin yliopistossa

Washington DC:ssä vuonna 1991.

Siellä yritysten ympäristöstrategiat oli nousemassa kiinnostavaksi tutkimuskohteeksi.

Halme pääsi tutkijoiden keskustelupiiriin, pohtimaan uuden alan luomista.

Halme teki lisensiaattityönsä yritysten ympäristöstrategioista. Hänen väitöskirjansa vuonna 1997 käsitteli ympäristön ja liiketoiminnan suhdetta suomalaisessa metsäteollisuudessa eli sitä, millaisia arvoja ympäristöllä uskotaan olevan yritysten liiketoiminnassa.

Väitöskirja oli kauppatieteiden alalla uraauurtava. Se herätti huomiota.

Myös aika oli otollinen, sillä ympäristötietoisuus oli lisääntynyt. Halme sai rahoituksen Suomen Akatemialta ja aloitti tutkijatohtorina Helsingin kauppakorkeakoulussa. Hän työskenteli lisäksi Lundin yliopiston kansainvälisessä ympäristö-talouden instituutissa Ruotsissa.

Kohta Halmeesta tuli yliassistentti, sitten akatemiatutkija.

Vuonna 2005 hän pohti jälleen vähävaraisuutta ja erityisesti sitä, voisiko köyhyyttä vähentää liiketoiminnan keinoin. Puolihullu ajatus, monet totesivat. Mutta Halme oli toista mieltä. Hän oli opettanut kauppakorkeakoulussa suomalaisia ja etelä-

MINNA HALMEEN MIELESTÄ ARVOPOHJATON MAAILMA ON VAARALLISEN LÄHELLÄ.

korealaisia yritysjohtajia ja todennut, etteivät ihmisoikeuksien perusteet ja toimitusketjujen hallintajärjestelmät juurikaan kiinnostaneet heitä.

Jotain oli tehtävä. Oli keksittävä uudenlainen näkökulma sosiaaliseen vastuullisuuteen.

Yritykset hyödynsivät kehitysmaiden halpatyövoimaa. Mutta miten niiden tuotteet ja palvelut voisivat hyödyttää köyhiä ja vähävaraisia ihmisiä? Vastuullinen liiketoiminta voisi nostaa ihmisiä köyhyydestä ja lisätä heidän hyvinvointiaan. Halme tutki yrityksiä, kuten tanskalaista MYC4:tä, joka tarjosi mikroluottoja afrikkalaisille yrittäjille ja sai korkoa sijoituksilleen.

Tulevaisuuden liiketoiminta olisi vaurastuvissa kehitysmaissa.

Myös suomalaisten yritysten olisi tähdättävä köyhien ja vähävaraisten markkinoille.

AIKAA JA HERMOJA

Maailman väestöstä lähes kaksi kolmasosaa elää alle viidellä eurolla päivässä. Myös vähävaraisilla ja köyhillä ihmisillä on tarpeita, joihin vastaaminen voi avata uudenlaiset ja toistaiseksi vähemmän kilpaillut markkinat. Niitä on alettu kutsua Bottom of the Pyramid eli BoP-markkinoiksi.

Minna Halme kuvailee itseään ahkeraksi ja luovaksi ongelmanratkaisijaksi. Vapaa-ajallaan hän rentoutuu puutarhassaan.

LIIKETOIMINTA KEHITTYVILLÄ MARKKINOILLA EI OLE HYVÄNTEKEVÄISYYTTÄ.

Minna Halme puhuu mieluummin kehittyvistä tai vähävaraisten markkinoista, joissa tärkeää eivät ole vain tuotteet ja palvelut vaan myös uudet työpaikat.

Vastuullinen liiketoiminta tuo lisää virallisia työpaikkoja kehitysmaihiin, joissa yli puolet asukkaista tekee epävirallista työtä esimerkiksi katukauppiaina. Samalla yritykset voivat ratkoa kehitysmaiden todellisia ongelmia, kuten tuottaa uusiutuvaa energiaa.

Liiketoiminta kehittyvillä markkinoilla ei ole hyväntekeväisyyttä.

Halmeelle selvisi vasta vuosien kuluessa, kuinka kovaa työtä se vaatii.

Yrityksen työntekijöillä pitää olla koulutusta ja tietoa siitä, miten epävirallisilla markkinoilla toimitaan.

Tuotekehittelyyn pitää panostaa varhain, jotta tarjouskilpailuihin pääsee.

Rahoittajat ovat isoja kansainvälisiä pankkeja ja järjestöjä, joilla on tietynlaiset tekniset vaatimuksensa tuotteille.

Suhteiden luominen vaatii paikallisia kumppaneita.

Yrityksiltä vaaditaan aikaa ja kärsivällisyyttä. Kohdemaissa on oltava läsnä.

Halme tietää, että vaikeuksia kohdemaissa riittää. Korruptio rehoittaa, ja tarjouskilpailun voi hävitä, jos ei maksa voitelurahaa. Aika ja yritysten rahat loppuvat. Kärsivällisyys ei riitä, sillä voittoa voi joutua odottamaan viidestä kymmeneen vuotta.

Menestystarinointakin on.

Yksi niistä on Nokian Life Tools -palvelu, joka kertoo esimerkiksi pienviljelijöille, mistä he saavat parhaat markkinahinnat tuotteistaan. Tanskalainen Vestergaard Frandsen on kehittänyt LifeStraw-juomapillin,

joka puhdistaa juomavettä.

Tanska, Alankomaat ja Yhdysvallat ovat vahvasti kehittyvillä markkinoilla.

Suomalaisten yritysten määrä on kasvanut ”jonkun verran” kymmenessä vuodessa.

OIKEALLA URALLA

BoP-liiketoiminnan malleja on nykyisin tuhansia, Minna Halme arvioi. Hänestä suomalaisten yritysten kannattaisi panostaa tieto- ja ympäristöteknologiaan. Esimerkiksi tietoteknologiasta hän nostaa Fuzun, joka on kehittänyt työnantajia ja -hakijoita yhdistävän mobiilipalvelun.

Fuzu julkisti syyskuussa palvelunsa Itä-Afrikan Keniassa. Afrikassa on lähes 700 miljoonaa matkapuhelinliittymää ja miljoonien ihmisten markkinat mobiilisovelluksille.

Ympäristöteknologian ”todella iso asia” on uusiutuvan energian tuotanto.

Tulevaisuudessa kehittyvien maiden energiasta tuotetaan yhä isompi siivu auringon säteilyenergiasta, metsien hakkuujätteestä ja ruoantähteistä. Kuumissa kehitysmaissa ruokaa pilaantuu runsaasti, ja ruokajätteestä voi tuottaa biokaasua ja -polttoainetta.

Halmeen opiskelijat kehittävät köyhyyttä vähentäviä innovaatioita opiskeluprojekteissaan.

Halme vetää myös monitieteistä The New Global -hanketta, jossa pohditaan, kuinka suomalaiset ja paikalliset yritykset voivat kehittää liiketoimintaansa. Tansaniassa pohditaan, miten kotitalouksien vettä voisi puhdistaa ja hakkuu- ja ruokajätettä jalostaa energiaksi. Intiassa kokeillaan hajautettua aurinkosähköverkkoa, joka tuottaisi sähköä vain 10–50 kotitaloudelle.

The New Globalissa kehitellään myös verkostomalleja suomalaisille yrityksille.

”Tietyn tasoiselle kehittyvälle maalle tulisi tietynlainen verkostomalli, joka auttaisi yritystä kehittämään innovaatioita ja liiketoimintaansa.”

Enempää hän ei voi vielä kertoa.

Halme on yrittänyt tehdä tutkimusta ja työtä, joista olisi hyötyä yhteiskunnalle. Toisinaan hän kysyy itseltään, onko hän riittävän kunnianhimoinen. Hyödyttävätkö kehittyvät markkinat oikeasti niitä paikallisia, jotka ovat köyhiä? Ovatko liiketoiminnan vaikutukset ekologisesti kestäviä?

Välillä hän on ”epäilyksen kourissa”, sillä tulokset näkyvät hitaasti.

Silti Halme tuntee olevansa juuri oikealla uralla. Hän toteaa, ettei hänestä tullut ihmisten parantajaa vaan maailman. Hän kuvailee itseään luovaksi ongelmanratkaisijaksi, joka pyrkii yhdistämään asioita ja synnyttämään niistä uutta.

Hän etsii jo seuraavaa ”isoa juttua”.

Ja mikä luultavaa, sekin liittyy arvoihin ja hyvinvointiin. •

MINNA HALME

IKÄ: 49

KOULUTUS: Valmistui kauppatieteiden tohtoriksi Tampereen yliopistosta vuonna 1997

TYÖ: Vastuullisen liiketoiminnan professori Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa vuodesta 2009

PERHE: Aviomies ja 14-vuotias tytär

HARRASTUKSET: jooga, pilates, puutarhanhoito ja paritanssi

Finnfund on vähemmistöosakkaana Valle Solaris Honduras -aurinkovoimalassa. Rakentaminen aloitettiin vuoden 2014 lopussa, ja se tuottaa jo nyt sähköä. Voimalan tehoelektronikka on hankittu ABB:n tehtaalta Helsingin Pitäjänmäeltä.

Siemenrahaa YRITYSTOIMINTAAN

Kehitysrahoitusyhtiö Finnfund ohjaa uutta pääomaansa erityisesti uusiutuvaan energiaan kehitysmaissa.

TEKSTI TIINA KIRKAS KUVAT FINNFUND GRAFIIKKA SISSU MUHUJÄRVI

Suomi: 235,7

Tanska: 349,0

Ruotsi: 417,6

Norja: 1 508,9

Pohjoismaisten kehitysrahoitusyhtiöiden pääoma vuoden 2014 lopussa/ milj. eura. Valuuttamuutokset tehty vuoden 2014 keskipäivä.

Finnfund on valtion omistama kehitysrahoitusyhtiö, joka lainoittaa ja pääomittaa yksityisiä yrityksiä kehittyvissä ja kehitysmaissa sekä Venäjällä.

Nyt valtio aikoo korottaa Finnfundin pääomaa 130 miljoonalla eurolla.

Korotus on tuntuva, sillä viime vuonna rahaston pääomaa on kasvatettu 10–18 miljoonalla eurolla vuodessa. Se tarkoittaa, että Finnfundin pääoma kasvaa 55 prosentilla nykyisestä 236 miljoonasta eurosta.

Yksityissektorin tukeminen kehitysyhteistyössä on kansainvälinen suuntaus, Finnfundin toimitusjohtaja **Jaakko Kangasniemi** kertoo.

YHDEKSÄN KYMMENESTÄ UUDESTA TYÖPAIKASTA SYNTYY YKSITYISELLE SEKTORILLE.

”Yhdeksän kymmenestä uudesta työpaikasta syntyy yksityiselle sektorille. Näin on tapahtunut kaikissa maissa, joissa köyhyys on vähentynyt.”

Viime vuonna Finnfund päätti 23 uudesta sijoituksesta, joihin käytetään 115 miljoonaa euroa. Kaikkiaan Finnfundin

rahaa on 160 hankkeessa 32 maassa.

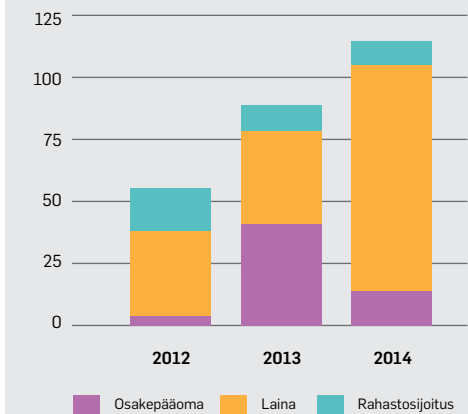
”Finnfundin raha poikkeaa muusta kehitysyhteistyöstä siten, että se ei kulu vaan kiertää tuottojen kanssa uusiin hankkeisiin”, Kangasniemi sanoo.

Finnfundin rahoittamista hankkeista noin puolessa on mukana suomalainen yritys.

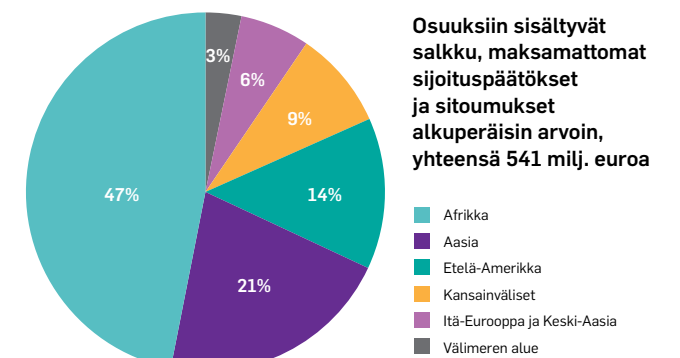
”Missiomme on edistää kohdemaiden taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Yhteistyö suomalaisten yritysten kanssa kuitenkin palvelee kehitysmisiotamme. Kehitysrahoittajat onnistuvat tehtävässään parhaiten, kun ne tuntevat kumppaninsa”, Kangasniemi sanoo.

Hän lisää, että suomalaisyrityksillä on usein myös tarjota kestäväää ja kustannus-

Sijoituspäätökset rahoitusvälineittäin, milj. euroa

Sijoitukset maanosittain 2014

Graafikan lähteinä Finnfund ja ulkoministeriö

”KÖYHISSÄ MAISSA ON POTENTIAALIA. FINNFUND KATSOO MAHDOLLISUUKSIAAN JOPA SOMALIASSA JA AFGANISTANISSA.”

tehokasta teknologiaa, joka auttaa Finnfundia saamaan sijoituksilleen tuottoa.

Esimerkiksi Hondurasissa Finnfund on vähemmistöosakkaana aurinkovoima-
puistossa, johon suomalainen ABB on toimittanut teknologiaa 20 miljoonan euron arvosta.

PÄÄOMAA AFRIKKAAN

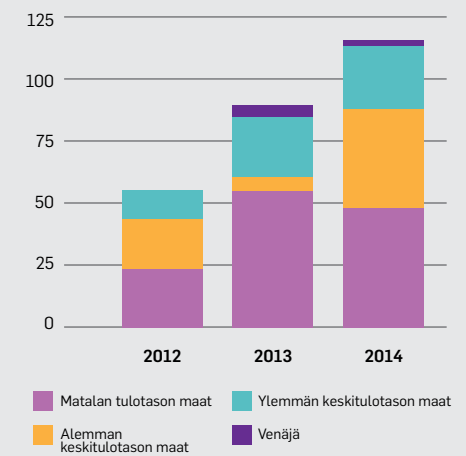
Finnfund sijoittaa hankkeisiin, joihin ei löydy riittävästi kaupallista riskirahaa. Niiden on oltava myös ympäristöllisesti ja yhteiskunnallisesti kestäviä.

”Tavoitteena on, että teemme jotain hyvää, josta muut jatkavat suuremmilla rahoilla”, Jaakko Kangasniemi sanoo.

Esimerkiksi kymmenisen vuotta sitten vain kehitysrahoittajat uskalsivat sijoittaa Afrikan matkapuhelinverkkoon. Tänään se on menestyksekkästä yksityistä liiketoimintaa.

Nyt kehitysrahoittajat sijoittavat uusiutuvaan energiaan köyhissä maissa. Myös Finnfund on pääomittanut aurinko-

Sijoituspäätökset maaryhmittäin, milj. euroa

Valtion ohjeistuksen mukaan kolme neljästä Finnfundin rahoittamasta hankkeesta tulee olla alemman keskitulotason tai sitä köyhemässä maassa.

Turkana-järven tuulipuisto Keniassa on Afrikan suurin. Se on myös mittavin hanke, johon Finnfund on toistaiseksi osallistunut. Teräsrakenteet puiston 370 tuulimyllyyn toimittaa lahtelainen perheyritys Peikko.

ja tuulivoimapuistoja Lähi-idässä, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa.

Esimerkiksi Kenian Turkana-järvellä kehitysrahoittajat rakennuttavat tuuli-myllyjen lisäksi teitä, kouluja ja kaivoja lähikyliin. Tavoitteena on, että tuottava bisnes ja valmiit perusrakenteet houkuttavat aikanaan rahaa myös kaupallisilta markkinoilta.

Kangasniemi muistuttaa, että Afrikassa on tarjolla lainaa, mutta yritykset tarvitsevat pääomaa.

”Vuonna 2009 Euroopan investointipankki ja Afrikan kehityspankki olivat valmiita lainoittamaan Kap

Verdessä tuulivoimahanketta, kunhan joku ensin tarjoaa pääomaa ja kehittää hankeyhtiön rahoituskelpoiseksi. Finnfundilta se vaati rahaa, työtä ja riskinottoa.”

Nyt tuulivoimala tuottaa sähköä Kap Verdessä ja on yksi Finnfundin menestystarinoista.

Lisärahalla Finnfund aikoo pääomittaa nykyistä enemmän uusiutuvan energian hankkeita.

”Köyhissä maissa on paljon potentiaalia. Katsomme mahdollisuuksia jopa Somaliassa ja Afganistanissa”, Kangasniemi sanoo. •

TIEDOTUKSESSA PETRATTAVAA

”FINNFUND on varmaan saanut enemmän julkisuutta viime kuukausina kuin niitä edeltävän 35 vuoden aikana”, arvioi yhtiön toimitusjohtaja **Jaakko Kangasniemi**. Finnfund on perustettu vuonna 1980. Yhtiö nousi julkisuuteen, kun hallitus ilmoitti korottavansa sen pääomaa roimasti ja leikkaavansa lahjumuotoisesta kehitysavusta 300 miljoonaa euroa. Arvostelijat ovat kyselleet, onko kyse piilotetusta yritystuesta ja viennin edistämisestä kehitysyhteistyövaroin.

”Tämä keskustelu perustuu väärinkäsitykseen. Suomalainen yhtiö ei voi saada Finnfundilta rahoitusta Suomessa tapahtuvaan toimintaansa, vaikka sillä olisi vientiä kehitysmaihin tai kehitysmaihin suuntautuvaa liiketoimintaa. Rahoitusta voi saada vain yritystoimintaan ja investointeihin paikan päällä”, Kangasniemi toteaa.

Sijoituksilla pyritään muiden muassa lisäämään kehitysmaiden tuottavia työpaikkoja tai parantamaan ihmisten elämänlaatua esimerkiksi sähkön saannilla. Finnfundia on myös arvosteltu niukasta tiedottamisesta.

Kangasniemi ymmärtää arvostelun. Yhtiö ei esimerkiksi kerro yksittäisten sijoitustensa summia. Sen verkkosivuilla ei myöskään esitellä järjestelmällisesti jokaisen hankkeen vaikutuksia kehitykseen.

”Tähän asti tiedottaminen on ollut vähän sellaista tuuleen huutamista, kun kiinnostusta on ollut niin vähän”, Kangasniemi sanoo.

”Kun Finnfund yrittää saada uraauurtavia investointeja eteenpäin haastavissa oloissa ja yrityksiä mukaan niihin, on selvää, ettei yritysten kaikista alkeista voi kertoa etukäteen. Jatkossa Finnfundissa pyritään tiedottamaan enemmän, aiemmin ja avoimemmin.”

PASI NOKELAINEN

TEKSTI TIINA KIRKAS

Vero-osaamista AFRIKKAAN

Suomalainen verottaja auttaa afrikkalaista kollegaansa hyötymään maansa luonnonvaroista. Verotuskyvyn vahvistaminen on yksi Suomen kehityspolitiikan uusista painopisteistä.

Kansainvälisten suuryritysten verottaminen vaatii osaamista, jota Afrikasta puuttuu. Suomessa sitä on, ja siksi Verohallinto on ulkoministeriön rahoituksella ryhtynyt yhteistyöhön Afrikan verohallintojen yhteistyöjärjestön Atafin kanssa. Ensimmäinen kehitysyhteistyöhanke käynnistyy syksyn aikana Namibiassa.

”Keskitymme suuryritysten verotukseen ja tarpeen vaatiessa kansainvälisen yritysverotuksen erityisalueisiin, kuten siirtohinnoitteluun. Tarjoamme myös kouluttajia Atafin tilaisuuksiin”, kertoo erityisasiantuntija **Sami Koskinen** Verohallinnon konserniverokeskuksesta.

Afrikassa toimii useita monikansallisia konserneja, jotka tuntevat yritysverotuksen porsaanreiät ja osaavat järjestellä verotusta itselleen suotuisalla tavalla. Verosuunnittelu ei ole laitonta mutta auttaa konsernia välttämään veronmaksua Afrikassa.

Suurimmat ongelmat liittyvät konsernien sisäiseen siirtohinnoitteluun. Siinä konserni ja sen tytäryhtiöt määrittävät hinnan ja ehdot, joilla ne luovuttavat tuotteita ja palveluita toisilleen.

”Veroviranomaisen tehtävänä on arvioida, onko ehdoista sovittu niin sanotun markkinaehtoperiaatteen mukaisesti eli ikään kuin osapuolet olisivat toisistaan riippumattomia. Jos näin ei ole tapahtunut, verottaja voi oikaista afrikkalaisessa valtiossa toimivan yhtiön tuloa”, Koskinen sanoo.

Tyypillisessä tapauksessa kansainvälisen konsernin tytäryhtiö louhii malmia tai poraa öljyä afrikkalaisessa valtiossa mutta siirtää saamansa taloudellisen voiton verotettavaksi toiseen valtioon, jossa verotus on sille

edullista. Tytäryhtiölle ei kerry verotettavaa tuloa raaka-aineen lähdemaassa. Afrikkalaiset valtiot eivät hyödy omista luonnonvaroistaan vaan menettävät vuosittain satoja miljoonia euroja verotuloja, joilla ne voisivat kustantaa palveluja kansalaisilleen.

Myös Suomessa Verohallinto on viime vuosina tutkinut siirtohinnoittelun väärinkäyttöön liittyviä tapauksia, jotka koskevat satojen miljoonien eurojen verohyötyä.

SUURIA VAIKUTUKSIA

Hallitusohjelmassa ja tulevassa kehityspoliittisessa ohjelmassa painotetaan kehitysmaiden verotuksen kehittämistä. Tänä vuonna siihen käytetään noin seitsemän

miljoonaa euroa. Suomi sitoutui kaksinkertaistamaan tukensa vuoteen 2020 mennessä viimeksisäisessä Addis Abeban kehitysrahoituskokouksessa Etiopiassa.

Verohallinnon Ataf-yhteistyön lisäksi viranomaisen vero-osaamista ja kansalaisyhteiskunnan verotietoisuutta vahvistetaan eri hankkeissa Tansaniassa,

Mosambikissa, Keniassa ja Vietnamsissa.

”Kyse on strategisesta kehitysyhteistyöstä, jossa pieninkin rahoituspanoksin saadaan suuria vaikutuksia. Kehitysmaiden talouskasvun edellytykset paranevat, ja apuriippuvuus vähenee”, sanoo lähetystöneuvos **Hanna Rinkineva** ulkoministeriön kehityspoliittiselta osastolta.

Suomi tukee myös Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestön OECD:n aloitteita, joilla pyritään yhtenäistämään kansainvälistä yritysverotusta.

”Yritykset hyötyvät selkeistä ohjeista ja niiden noudattamisesta. Nyt ne tarvitsevat lukuisia konsultteja ja juristeja selvittämään verotuksen yksityiskohdat kussakin toimintamaassaan”, Rinkineva sanoo.

Finnfundin pääomakorotukset vuosina 2012–2016

	2012	2013	2014	2015	2016*
Finnfundin pääoman korottaminen, määräraha (milj. euroa)	10	10	10	10	130

* Valtion talousarvioesitys

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ
KUVAT VESA LINDQVIST, EDUSKUNTA

PUHEOPPIA POLIITIKOILLE

Noin 350 kansanedustajaa kehitysmaista on oppinut keskustelemaan toistensa kanssa Suomessa.

Vuonna 1999 Maailmanpankista tiedusteltiin, voisivatko suomalaiset ottaa vastaan Keski-Amerikan parlamentin Paracentin edustajia ja opastaa, miten alueellista yhteistyötä voisi edistää.

Suomella oli kokemusta Pohjois-maiden ja arktisen alueen yhteistyöstä.

Guy Lindström innostui heti.

Hän työskenteli Suomen eduskunnan kansainvälisten asiain yksikössä ja oli kiinnostunut kehitysmaista. Hänellä oli kokemusta Pohjois- ja arktisten maiden yhteistyöstä, ja Paracent oli kuin Keski-Amerikan Pohjoismaiden neuvosto. Vierailijoita tuli parikymmentä.

OSALLISTUJAT OVAT ANTANEET SEMINAAREILLE LÄHES TÄYDET PISTEET.

Vierailun järjestivät Suomen ulko-ministeriö ja eduskunta.

Vuonna 2000 myös Maailmanpankki alkoi rahoittaa seminaaria, joka on järjestetty vuosittain kehitysmaiden kansanedustajille Suomessa. Seminaarit on pidetty keväisin, ja niihin on osallistunut tähän mennessä yhteensä 350 kansanedustajaa reilusta 60 kehitysmaasta.

Lindström tietää, mitä edustajat ovat oppineet.

”Modernia parlamentaarista järjestelmää ja poliittista käyttäytymistä. Esimerkiksi sitä, miten hallituksen ja opposition kuuluisi toimia. Moni on sanonut, että heidän kotimaissaan hallituksen ja opposition edustajat eivät keskustele. Vain ulkomailla he pystyvät puhumaan keskenään.”

ROHKAISUA SUOMESTA

Seminaari kestää viisi päivää, joista kolme on luentoja aamuyhdeksästä kuuteen. Maailmanpankin kenttätöimistot valitsevat osallistujat, joissa on mukana sekä hallituksen että opposition edustajia.

Vierailuja on tehty esimerkiksi Nokiaan ja Aalto-yliopistoon.

Seminaareilla pyritään vahvistamaan kehitysmaiden demokratiaa ja vähentämään köyhyyttä kehittyvissä ja kehitysmaissa. Aiheet vaihtuvat vuosittain. Helsingissä on pohdittu esimerkiksi hauraiden alueiden vahvistamista, naisten asemaa politiikassa, kaivannaisteollisuuden kehittämistä, verotusjärjestelmien tehostamista ja innovaatioiden merkitystä.

Silti seminaarissa on perusaiheita, jotka pysyvät ohjelmistossa.

”Yksi tärkeimmistä on valtion budjetin valmistelu ja tarkastus. Esittemme, miten budjetti syntyy ja etenee eri tasoilla ennen kuin se hyväksytään. Työpajoissa osallistujat miettivät, miten he voisivat soveltaa oppimaansa kotimaissaan”, Guy Lindström kertoo.

Maailmanpankin seminaari Helsingissä 1.–5.10.2006. Seminaariin osallistui noin 35 naisparlamentaarikkoa ja virkamiestä eri kehitysmaista sekä Maailmanpankin edustajia ja muita alustajia.

Osallistujat ovat antaneet seminaareille lähes täydet pisteet. Suomen lisäksi vain Kanada on järjestänyt vastaavaa parlamentaarista koulutusta, Lindström toteaa.

Suomi on hänestä oivallinen koulutuspaikka.

”Suomi oli todella köyhä maa, joka vaurastui sotien jälkeen nopeasti. Moni kehitysmaan kansanedustaja on pessimistinen ja ajattelee, ettei heidän maansa voi koskaan vaurastua. Suomesta he saavat uudenlaista rohkaisua.” •

SEMINAARI KEHITYS- MAIDEN EDUSTAJILLE

- Maailmanpankin ja Suomen eduskunnan järjestämää parlamentaarista koulutusta kehitysmaiden kansanedustajille vuodesta 1999 lähtien.
- Osallistujia on vuosittain noin 30.
- Joukossa on myös muutamia virkamiehiä.
- Suomi rahoittaa vuosittaisesta seminaarista 30 000–50 000 euroa, jolla katetaan edustajien majoitus ja ruokailu. Maailmanpankki vastaa matkakuluista.

Kambodžan erityistuomioistuinta

TUKI: 1 MILJOONAN EURON LISÄRAHOITUS VUODELLE 2015.

Kambodžan erityistuomioistuimien ECCC on Kambodžan ja YK:n yhteinen tuomioistuin, joka käsittelee vakavia ihmisoikeus- ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksia punakhmerien hallinnon ajalta.

Kansanmurhan vuosina 1975–1979 kuoli ainakin 1,7 miljoona ihmistä. Tavoitteena on saattaa punakhmerien johtajat vastuuseen rikoksistaan.

Lisätietoja: marita.meranto@formin.fi

Kehitysmaiden talouskehitystä

TUKI: 150 000 EUROAA VUOSINA 2015–2017.

Yksityissektorin kehityksen avunantajakomitea DCED edistää kehitysmaiden taloudellista kehitystä, jotta köyhyys vähenisi. Se perustettiin epävirallisesti Maailmanpankin kokouksessa vuonna 1979. Komitea edistää avunantajien yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa.

Avusta hyötyvät yrittäjiksi ryhtyneet ja työllistyneet kehitysmaiden asukkaat, jotka pystyvät vähentämään köyhyyttään ja kohentamaan elinolojaan.

Lisätietoja: mika.vehnamaki@formin.fi

Ihmisoikeuksien koulutusta

TUKI: 42 543 EUROAA VUONNA 2015.

Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin IMR:n järjestämään koulutukseen osallistuu tutkijoita, opettajia, virkamiehiä ja juristeja Afrikasta, Latinalaisesta Amerikasta ja Aasiasta. Suomi tukee kahdeksan osallistujan asiantuntijakoulutusta.

Lisäksi Suomi maksaa kulut kahden kehitysmaan tutkijan tutkijajaksoista IMR:ssä. Tutkijat viettävät IMR:ssä kahdeksan viikkoa.

Lisätietoja: linda.ekholm@formin.fi

Mekongin ympäristöohjelmaa

TUKI: 3,02 MILJOONAA EUROAA VUONNA 2015.

Mekongin ympäristöohjelma on yksi Aasian kehitys pankin ADB:n taloudellisen yhteistyön ohjelmista. Ohjelman avulla pyritään vähentämään köyhyyttä sekä vahvistamaan ympäristön kestävyyttä ja sosiaalista tasa-arvoa Mekongilla.

Kolmivaiheinen ohjelma alkoi vuonna 2006 ja päättyi vuonna 2022. Alueen maita tuetaan ottamaan ympäristöasiat huomioon omissa kehitys- ja investointisuunnitelmissaan.

Luonnon monimuotoisuuden suojelua edistetään muiden muassa perustamalla suojelukäytäviä luonnonsuojelualueiden välille ja tukemalla vaihtoehtoisia elinkeinoja. Kylissä tehdään suunnitelmia siitä, kuinka ilmastonmuutoksen riskeihin olisi varauduttava.

Suomi on rahoittanut Mekongin ohjelmaa vuodesta 2008 lähtien.

Lisätietoja: eeva.lehtinen@formin.fi

PANOS/MARK HENLEY

Vajaasta sadasta miljoonasta vietnamilaisesta joka viides asuu Mekongin suistoalueella. Ilmastonmuutoksen seurauksena meriveden pinta nousee ja riisipellot suolaantuvat.

YK:n ympäristöohjelmaa

TUKI: 6 MILJOONAA EUROAA VUONNA 2015.

YK:n ympäristöohjelma UNEP edistää ympäristöllisesti kestäväää kehitystä YK-järjestelmässä.

UNEP keskittyy ilmastonmuutokseen, katastrofeihin ja konflikteihin, ekosysteemien hallintaan, ympäristöhallintoon, haitallisiin aineisiin ja vaaralliseen jätteeseen, kestävään kulutukseen ja ympäristön tilan säännölliseen seurantaan.

Suomi on ympäristörahaston kolmanneksi suurin rahoittaja.

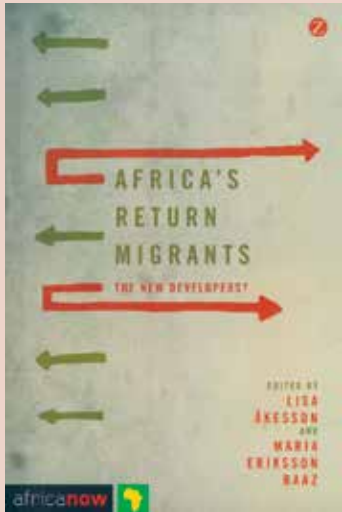
Lisätietoja: marjaana.kokkonen@formin.fi

KOTIMAA KUTSUU

Afrikkalaisen paluumuuttajan on päivitettävä suhdeverkostonsa, jos hän haluaa menestyä kotimaassaan yrittäjänä.

LISA ÅKESSON & MARIA ERIKSSON BAAZ (toim.).
Africa's return migrants.
The new developers?
Zed books, 2015.

Afrikkalainen siirtolainen uuras-
taa teollisuusmaassa muutaman
vuoden. Hän tienaa rahaa, oppii
uutta ja kerää kokemuksia. Sitten
hän palaa kotiinsa ja sijoittaa
taloudellisen ja henkisen pääomansa koti-
maansa kehittämiseen. Mieluiten hän perustaa
yrityksen, joka työllistää ja luo hyvinvointia.
Paluumuuton hyödyistä puhuvat kehitys-
ja siirtolaispolitiikan ammattilaiset teolli-
suusmaissa mutta myös afrikkalaiset päät-
täjät. Esimerkiksi Senegalissa on ministeriö,
joka kannustaa muuttajia palaamaan.
Kampanjointi kohdistuu etenkin koulutettui-
hin ja vauraisiin ulkosenegalilaisiin.

Yhä useampi afrikkalainen vastaa kut-
suun ja palaa kotimaahansa. Afrikassa talous
kasvaa, kun taas Eurooppa on lamassa. Myös
syrjintä saa monet jättämään teollisuusmaat
ainakin osittain.
Samaan aikaan monet Afrikan konfliktit
rauhoituvat, ja myös pakolaiset pääsevät
palaamaan kotiinsa.

OSOITEKIRJA UUSIKSI

Ruotsalaiset tutkijat **Lisa Åkesson** ja **Maria Eriksson Baaz** ovat kollegoineen haastatel-
leet paluumuuttajia Ghanassa, Kongon
demokraattisessa tasavallassa, Senegalissa,
Somalimaassa, Burundissa, Etelä-Sudanissa
ja Kap Verdessä.

Kirjassaan *Africa's return migrants* he
kumoavat monia paluumuuttoon liittyviä
oletuksia.

Tutkijat muistuttavat, että myös koulu-
tetut afrikkalaiset tekevät teollisuusmaissa
huonosti palkattua ja arvostettua työtä, josta
ei juurikaan kerry rahaa eikä hyödyllistä
työkokemusta.

Vaikka ulkomailla hankituista kielitai-
dosta ja kulttuuriosaamisesta on hyötyä mo-
nella alalla, ne saattavat myös osoittautua

kotimaassa tarpeettomiksi. Ainakaan ne eivät
korvaa suhdeverkostoa, joka on vanhentunut
ulkomaan vuosina.

Suhteita tarvitaan yrityksen perustami-
seen ja liiketoiminnan pyörittämiseen.
Esimerkiksi kongolaiset paluumuuttajat
huomaavat pian, että eilisen tärkeä mies
on tänään vailla valtaa. Osoitekirjan päivittä-
minen vaatii aikaa ja rahaa. Erityisen hanka-
laa se on konfliktista toipuissa maissa, kuten
Burundissa, jossa kansalaisten keskinäinen
luottamus on vähissä.

OLENNAISINTA PALUUMUUTTAJAN MENESTYMISSÄ ON YKSILÖN HALU JA KYKY YRITTÄÄ.

Lopuksi tutkijat huomauttavat, että suu-
rin osa paluumuuttajista haluaa ensisijaisesti
turvata oman ja perheensä toimeentulon.
Jos työtä ei ole, moni perustaa yrityksen.
Tyypillinen paluumuuttaja ajaa taksia, myy
autoja ja niiden varaosia tai avaa ravintolan.

Varakkaimmat paluumuuttajat ovat usein
vauraita jo lähtiessään. Heillä on taloudellista
ja sosiaalista pääomaa perustaa yrityksiä,
jotka työllistävät myös muita kuin sukulaisia.
He voivat myös perustella paluumuuttoaan
kotimaan kehittämisellä ja osallistua esimer-
kiksi politiikkaan.

Olennaista paluumuuttajan menestymi-
sessä on kuitenkin yksilön halu ja kyky yrittää,
tutkijat korostavat. He myös toivovat paluu-
muuttajilta malttia kuunnella paikallisia ja
sopeutua muuttuneeseen todellisuuteen.

Valtion tehtäväksi jää raivata byrokraatti-
sia esteitä ja luoda onnistumiselle edellytyksiä.

KIRJASTO KEHITTÄÄ JA KEHITTYY

EDWARD FUNGO käyn-
nistää autonsa Morogoron
kirjaston edustalla ja
suuntaa kohti lähikyliä itäisessä
Tansaniassa. Koska kirjastoja on
harvassa, Fungo vie kirjat suoraan
kouluihin, kyliin ja kaduille. Samal-
la hän tutustuttaa morogorolaiset
tietotekniikkaan. Kirjastonhoitajan
haaveena on kehittää kotimaastaan
tietoyhteiskunta.
”Haluan, että tansanialaiset
hankkivat tietoa koulutuksesta, ter-

veydenhoidosta, maanviljelystä”,
hän sanoo **Tuomas Lipposen**
ohjaamassa dokumentissa *Street Librarian*.
Dokumentti sai ensi-iltansa
syyskuussa. Se on katsottavissa
kirjastokaista.fi -sivustolla, jossa on
myös muita kirjastoaiheisia doku-
menteja kehitysmaista.
Esimerkiksi *Libarary Connecti-*
on kertoo Vantaan ja Namibian pää-
kaupungin Windhoekin yhteistyös-
tä, jonka tuloksena Greenwell

Matongon lähiöön on perustettu
yhteisökirjasto. Se palvelee erityi-
sesti lapsia ja nuoria sekä opastaa
lähiön asukkaita tietotekniikan
käytössä. Vantaalaiset ovat myös
auttaneet namibialaisia laajenta-
maan kirjastoverkkoaan.

Tansanian ja Namibian kirjas-
totoiminnan tukeminen on osa
Suomen kirjastoseuran Kirjastot
ja kehitys -hanketta.

Kirjastokaista.fi/dokumentit

AFRIKASTA SUOMEEN

ROSA CLAY syntyi Ambomaalla,
nykyisessä Namibiassa. Suomeen
hän saapui lähetyssaarnaaja
Karl Weikkolinin matkassa
kesällä 1888. Clay oli tuolloin 13-vuotias.
Clayn isä oli englantilainen, ja äidissä
virtasi niin ambojen kuin arabien verta.
Tyttö ei ollut täysin musta mutta herätti
silti suomalaisissa hämmennystä. Weikko-
linin perhe kieräytti Claytä uskonnollisissa
tilaisuuksissa, joissa hän lauloi ”hottentotti-
kielellä” ja keräsi yleisöltä nöyrästi almuja.
Aikuisena Clay opiskeli opettajaksi
ja työskenteli Kuopiossa ja Tampereella.

Vuonna 1899 hän sai Suomen kansalaisuu-
den ensimmäisenä afrikkalaisena.
Vuonna 1904 Clay sai Suomesta tar-
peekseen ja muutti Yhdysvaltoihin. Hän
avioitui amerikan-suomalaisen sosialistin
Lauri Lembergin kanssa ja ansioitui mo-

nipuolisena kulttuuriosaaajana amerikan-
suomalaisessa yhteisössä.

Rosa Lemberg kuoli vuonna 1959.
Rosa Lembergin jälkeen Suomeen on
muuttanut lukuisia afrikkalaisia, joista
monet ovat myös jääneet. Työväenmuseo
Werstaan Afrikka Suomessa -näyttely
kertoo heidän arjestaan ja vaikutuksestaan
suomalaiseen yhteiskuntaan. Esillä ovat
perhe, uskonnot, työ ja kulttuuri.

Näyttelyn käsikirjoituksesta vastaa
African Precence in Finland -tutkimus-
hankkeen johtaja **Anna Rastas** Tampereen
yliopistosta.

LEIJONAN TÄHDEN

LEIJONAT ovat tappaneet nuoren naisen
Kulumanin kylässä Pohjois-Mosambikissa.
Uhri ei ole leijonien ensimmäinen, ja paikalle
hätyytetään metsästäjä pääkaupungista Maputosta.
Metsästäjää isännöi paikallinen poliitikko,
joka haluaa leijonista eroon mahdollisimman pian.
Hän pelkää asemansa puolesta: jos sekasorto jatkuu,
kylästä kiinnostuneet sijoittajat kaikkovat.
Pian metsästäjä huomaa, että kylässä pelkoa
eivät luo leijonat vaan kyläläiset itse.
Poliitikon vaimo kehottaa metsästäjää tappa-
maan kylän miehet, jotka pahoinpitelevät ja rais-
kaavat naisia. Kyläläiset syyttävät toisiaan noituus-
desta ja etsivät kodeista leijonien valmistamiseen
tarvittavia taikakaluja.

MIA COUTO.
Confession of the lioness.
Harvill secker, 2015.
Portugalkielinen ensipainos
ilmeysti vuonna 2012.

Metsästäjä sanoo, että leijonien ruoka on saalis-
tettu loppuun, ja siksi ne hakeutuvat kylän lähelle. Jo
Mosambikin sisällissodassa 1980-luvulla ne oppivat
syömään ihmishaaskaa, kun ruumiita löjui kaikkialla.
Lopulta Kulumanin tilanne kärjistyy jahdiksi,
jossa saalis ei erotu saalistajasta.

Romaanissa vuorottelevat metsästäjän ja Maria-
marin päiväkirjamerkinnät. Mariamar on yksi kylän
naisista, jonka elämä nivoutuu osaksi metsästäjän
tarinaa. Molemmat pohtivat, milloin ihmisestä tulee
leijona ja leijonasta ihminen.

Mosambikilainen **Mia Couto** on koulutukseltaan
ympäristöbiologi, ja *Confession of the Lioness* perustuu
tositapahtumiin. Romaani oli ehdolla vuoden 2015
The Man Booker International -palkinnon saajaksi.

UGANDA

MOOTTORI- PYÖRATAKSIEN UBER

Kehitysmaissa liikenne tappaa enemmän kuin malaria. Ugandalainen firma on haistanut markkinaraon: sen älypuhelinsovelluksella tilataan turvallisia kaupunkikyytejä.

TEKSTI JA KUVAT ERIK NYSTRÖM

Moottoripyörä-taksin eli boda-bodan tilauksesta on yli kymmenen minuuttia, kun kuljettaja saapuu. Odotusaika on mainostettua viisiminuuttista pidempi, mutta mikäs siinä, kun aurinko paistaa, eikä Afrikassa mikään tapaa olla niin minuutilleen.

Bodabodan saa Ugandan pääkaupungissa Kampalassa vaivatta. Asukkaita on 1,5 miljoonaa ja takseja jopa satojatuhansia. Kyydeistä kuitenkin varoitellaan, sillä kaahailijoita ja huijareita riittää.

Kuljettajan saa paikalle, kun näpdyttää SafeBodan älypuhelinsovellusta. Sovelluksen kartasta selviää, että kuljettajan nimi on **Kazinda**. Hän on pukeutunut oranssiin kypärään ja heijastinliiviin, eikä edes vaadi länsimaiselta korkeampaa hintaa.

SafeBodaan on kevään aikana tutustunut toimittajia televisioyhtiö BBC:stä ja CNN:stä al-Jazeeraan. Yrityksestä puhutaan moottoripyörätaksien Uberina, jolla viitataan taksiyritykseen, joka on menestynyt maailmalla samankaltaisella älypuhelinsovelluksella. Myös SafeBoda haluaa tarjota halvan kyydin, mutta avainsanana on turvallisuus.

Kazinda pysähtyy rautaportin eteen. Hiekanväriset rakennukset näyttävät vaatimattomilta.

Ollaan SafeBodan ”tukikohdassa”.

Yrityksen perustaja **Ricky Rapa Thomson** tervehtii reippaalla otteella. Hän on kotoisin Pohjois-Ugandasta. Kampalassa hän kuljetti asiakkaita moottoripyörällään nelisen vuotta ennen kuin perusti SafeBodan. Yritys on nyt toiminut reilun vuoden.

KAIKKI TUNTEVAT UHRIN

Taksit eli bodat muodostavat verenkierrosta, joka pitää yllä kaupungin sykettä. Vaikka moottoripyörä on Kampalan tärkein kulkuväline, sillä on varsin huono maine. Ajonopeudet ovat kovia, tiet ovat surkeita eikä kuljettajilla ole ajokoulutusta.

Myös liikenne on lisääntynyt rajusti. Ugandalaisia on 37 miljoonaa, ja he käyttävät yhä vaarallisempia kulkupelejä päästäkseen paikasta toiseen. Ugandan liikenteessä kuolee enemmän ihmisiä kuin Afrikan liikenteessä keskimäärin.

Jokainen tietää jonkun, joka on menehtynyt onnettomuudessa.

Kampalan keskussairaalassa Mula-gossa on oma osastonsa moottoripyöräonnettomuuksissa loukkaantuneille. Potilaita tulee jopa 20 päivässä.

Osastolla menehtyi myös **Paul Hosogo Nguran** veli **Denis**.

Ngura työskentelee pakolaisten asuinalueella Länsi-Ugandassa mutta käy säännöllisesti Kampalassa. Hän pelkää moottoripyörätakeja ja matkustaa niillä mahdollisimman vähän.

Ricky Rapa Thomson perusti SafeBodan runsas vuosi sitten. Hän haluaa laajentaa yrityksensä toimintaa pääkaupungista Kampalasta koko Ugandaan ja tulevaisuudessa Länsi-Afrikkaan ja Intiaan.

SAFEBODAN AVAINSANANA ON TURVALLISUUS. YHDEKSÄN KYMMENESTÄ LIIKENNEONNETTOMUUDEN UHRISTA KUOLEE KEHITYSMAISSA.

Joseph Ssembusa pukeutuu muiden SafeBodan kuljettajien tavoin oranssiin liiviin. "Nyt tunnen olevani joku, en pelkkä satunnainen bodakuljettaja", hän sanoo.

"Etenkin ohitukset saavat sydämen tykyttämään", hän kertoo.

Menehtynyt veli Denis Hosogo Ngura oli korkea virkamies Länsi-Ugandan Ntungamossa, jossa hän työskenteli presidentti Yoweri Musevenin vaimon, kansanedustaja Janet Musevenin kanssa. Kohtalokas aamu alkoi Kampalassa rouva Musevenin puhelinsoitolla. Tämä halusi hänet Ntungamoon.

Kaupungin keskustassa oli ruuhkaa. Ngura otti moottoripyöränsä kotiin, jossa hänellä oli auto. Hän ehti istua bodassa vain puolisen kilometriä, kun pakettiauto törmäsi rajusti sen kylkeen. Ngura ja kuljettaja lensivät jalkakäytävän ja kadun väliseen kouruun. Ngurala ei ollut kypärää.

Paul Hosogo Ngura otti veljensä lapsiperheen huollettavakseen.

Hän itse joutui auto-onnettomuuden paluumatkalla veljensä hautaisista mutta selvisi ruuhjeilla. Veljen anoppi menehtyi. Paul Hosogo Nguran mielestä liikenteen suurin ongelma ovat kapeat tiet, jotka ruuhkautuvat

pahemmin vuosi toisensa jälkeen. Hänestä teitä on laajennettava ja tiekylttejä lisäävä. Ugandalaisille on myös opetettava liikenneturvallisuutta.

KOULUTUS KULJETTAJILLE

Uberin menestys innoittaa SafeBodan Ricky Rapa Thomsonia. Afrikassa Uber on levinnyt jo Keniaan ja Etelä-Afrikkaan. Thomson haluaa laajentaa SafeBodan koko Ugandaan ja sen jälkeen Länsi-Afrikkaan ja Intiaan, joissa kaksi- ja kolmipyöräisten ajoneuvojen määrä on kasvanut räjähdysmäisesti.

"Yritämme herättää kuljettajat ymmärtämään, että tällä alalla voi menestyä."

Yli sata ugandalaista on koulututtanut kuljettajaksi puolessa vuodessa. SafeBodan tavoitteena on kouluttaa 10–15 kuljettajaa viikossa.

AFRIKKALAISESSA ENSI- AVUSSA HYÖDYNNETÄÄN SITÄ, MITÄ ON TARJOLLA.

Uberin virheistä halutaan myös oppia. Uber yhdistää kyytejä tarjoavat autonomistajat asiakkaisiin näppärällä sovelluksella. Yritykseen suhtaudutaan kuitenkin varauksella muun muassa siksi, että sen kuljettajaksi voi hakeutua lähes kuka tahansa. Yrityksen maine sai vakavan kolauksen joulukuussa, jolloin Uberin kuljettaja raikasi asiakkansa Intian Delhissä.

"Siksi keskitymme ensisijaisesti turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Haluamme tutustua kaikkiin kuljettajiimme ja kouluttaa heidät", Thomson sanoo.

Kuljettajia ei etsitä ilmoituksilla, vaan koulutuksen käyneet suosittelevat tuttujaan, joista motivoituneimmat pääsevät mukaan. Ryhmäpaine pitää kaikki ruodussa.

"Tavoittemme on tehdä heistä tiivis yhteisö, joka pitää huolta omistaan", Thomson selittää.

AFRIKKALAISTA ENSIAPUA

SafeBodan pihalla käy kuhina, kun moottoripyörä toisensa jälkeen änkeää portista. Ricky Rapa Thomson asettelee muovituoleja riveihin. Luennoilla käydään läpi liikennesääntöjä, asiakaspalvelua ja pyörän huoltoa. Tänäpä on Punaisen Ristin ensiapukoulutus, joka on tärkeää kuljettajille.

"Bodan kuljettaja on lähettyvillä joka onnettomuudessa. Ajatelkaa, kuinka monta henkeä he voisivat pelastaa, jos taidot riittäisivät", Thomson sanoo.

Hän esittelee ylpeänä kuljettaja Joseph Ssembusan. Tämä oli kollegansa Ashrafin kanssa paikalla, kun kaksi moottoripyörää törmäsi. Asiakkaalla oli kypärä, mutta hän mursi jalkansa. Kuljettajalla oli vain päälleen peittävä muovikypärä. Hän löi päänsä verille.

"Käytimme kuljettajan liiviä verenvuodon tyrehtyttämiseen. Vaatteiden avulla saimme pidettyä toisen miehen jalan oikeassa asennossa", Ssembusa kertoo.

Hän kutsuu toimintaansa afrikkalaisiksi ensiavuksi, jossa hyödynnetään sitä, mitä on tarjolla.

"Liikenteessä ei ole kunnioitusta eikä kärsivällisyyttä. Kuljettajat yrittä-

vät saada mahdollisimman monta ajopaivässä, ja asiakkaat hoputtavat turhaan", sanoo Richard Lulunga, joka on saapunut SafeBodan koulutukseen.

PAREMMAT TULOT

Ricky Rapa Thomsonin skotlantilainen liikekumppani Alastair Sussock kertoo, että SafeBodan talous tukeutuu vielä ensisijaisesti varainhankintaan, kuten lahjoituksiin.

Yritys keräsi alkuvuodesta yli 6 200 euroa joukkorauhoitusta Indiegogo-palvelun kautta. Kuljettajat maksavat lisäksi 10 000 Ugandan shillinkiä eli vajaa kolme euroa viikossa SafeBodalle.

Sussockin mukaan maksu on kokeilu, joka varmistaa kuljettajien sitoutumisen. Yrityksessä ei ole vielä päätetty, miten tuloja kerätään kuljettajien ansioista. Ne voivat nousta jopa 50 000 Ugandan shillinkiin eli yli 12 euroon päivässä.

Nykyisin SafeBoda maksaa jokaisesta koulutuksesta noin 90 euroa. Suuri osa summasta kuluu kuljettajan älypuhelimelle ja kahteen kypärään.

SafeBodan kuljettajat pukeutuvat oranssiin, jotta he erottuisivat muista ja saisivat enemmän ajopaivoja. Asiakkaat tietävät, että SafeBodan kuljettajat ovat sitoutuneet pitämään pyöränsä kunnossa, antamaan kuljetettavilleen kypärän ja kuljettamaan vain yhtä asiakasta kerrallaan.

Maksu on Ugandan mittapuussa tavallinen – eikä enempää saakaan periä.

Asiakkailla suurin kynnyks on ollut kypärän käyttöpakko. Naiset pelkäävät, että kypärä pilaa heidän kampauksensa, ja siksi heille on alettu tarjota hiusverkkoja.

Kuljettajista Joseph Ssembusa valmistautuu ajoon. Hän pukee kypärän päähänsä ja oranssin liivin ylleen. Hän on ajanut bodabodaa Kampalassa kuusi vuotta mutta työskennellyt SafeBodassa vasta muutaman kuukauden. Selkäpuolella on hänen etunimensä.

"Nyt tunnen olevani joku, en pelkkä satunnainen bodakuljettaja", hän sanoo.

"Ja asiakkaita on enemmän kuin koskaan." •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

UUDISTUSTEN AIKA ON NYT

KAMPALASSA kesti viikon ennen kuin kaadu moottoripyörän kyydissä. Kuljettaja säpsähti tapauksesta niin paljon, että meinasi unohtaa poimia minut takaisin kyytiinsä.

Kambodžan pääkaupungissa Phnom Penhissä illastin jalkakäytävän terassilla, kun autoilija töytäisi moottoripyöräilijän kadulle. Tällä ei ollut kypärää. Ambulanssi nouti elottoman, verta vuotavan naisen vasta tovin kuluttua.

Liikenneonnettomuuksissa menehtyy vuosittain noin 1,2 miljoonaa ihmistä. Heistä yhdeksän kymmenestä kuolee kehitysmaissa, joissa liikenneonnettomuudet ovat yleisin kuolinsyy 15–29-vuotiaiden keskuudessa.

Liikenne tappaa kehitysmaissa enemmän kuin malaria ja tuberkuloosi.

Vaikka Afrikassa on arviolta vain kaksi prosenttia maailman kulkuneuvoista, siellä sattu 16 prosenttia maailman onnettomuuksista, selviää Maailman terveysjärjestöstä WHO:sta. Tilastot ovat erityisen murheelliset Nigeriassa, Etelä-Afrikassa ja Ugandassa. Nigeriassa kuolee vuosittain 34, Etelä-Afrikassa 32 ja Ugandassa 29 henkilöä sataatuhatta asukasta kohden. Keskitulosten maiden keskiarvo on 20.

Liikenteen suurin ongelma ovat asenteet. Kevyttä liikennettä kohdellaan kuin estettä raskaalle liikenteelle. Kurin puute johtaa yltiöpäisiin ohituksiin, rattijuopumuksiin ja ajoneuvojen rapistumisiin. Liikenneturvallisuuteen ei myöskään suhtauduta samalla vakavuudella kuin esimerkiksi hivin leviämiseen. Kypärä on monessa maassa säädetty lailla pakolliseksi, mutta sitä käyttää edelleen harva.

Jos liikenteenvalvojat eivät puutu rikkeisiin, miksi kukaan seuraisi sääntöjä.

Valtioilla olisi syytä reagoida, sillä onnettomuudet rokottavat taloutta. WHO:n mukaan esimerkiksi onnettomuudet Angolassa vievät yhdeksän prosenttia bruttokansantuotteesta. Kolme neljästä kuolonuhrista on miehiä, jotka ovat yleensä vastuussa perheensä elannosta.

Start up -yritykset ovat tuoneet pilkahduksen toivoa Afrikan sekavaan liikenteeseen. Kampalassa Tugende-yritys myöntää kuljettajille lainoja moottoripyöriin, jos he käyvät ajokoulutuksen. Älypuhelinsovelluksia tarjoavat SafeBodan lisäksi esimerkiksi kenialainen taksipalvelu Easy Taxi ja eteläafrikkalainen Mellowcabs, jossa asiakkaita kuljetetaan sähköisillä kolmipyöräisillä.

Joseph Ssembusa opettaa SafeBodan kuljettajille ensiapua.

PUOLEN VUOSISADAN JUHLA

Vuonna 1965 ensimmäinen suomalainen apulaisasiantuntija lähti YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestöön FAOon.

TEKSTI KIRSI PERE KUVA SAMULI SIIRALA

Vuoden 1965 jälkeen yli 900 suomalaista on lähtenyt apulaisasiantuntijoiksi YK:n järjestöihin ja kansainvälisiin rahoitus- ja tutkimuslaitoksiin, kuten Maailmanpankkiin.

Apulaisasiantuntijaksi voi hakea korkeintaan 32-vuotias korkeakoulutettu suomalainen, joka on valmis työskentelemään kansainvälisessä järjestössä noin kaksi vuotta.

Aluksi apulaisasiantuntijan työ oli kenttätöitä, kuten viljelymenetelmien ja metsänhoidon kehittämistä kehitysmaissa. 1980-luvulta lähtien tehtävät ovat muuttuneet myös hallinto- ja ohjelmatyöksi. Nykyisin puolet apulaisasiantuntijoista työskentelee järjestöjen päämajoissa.

Vuosien saatossa tehtävän englanninkielisenä nimikkeenä on ollut Junior Professional Officer (JPO), Associate Professional Officer (APO) ja Associate Expert (AE). Apulaisasiantuntijan palkka maksetaan Suomen kehitysyhteistyövaroista.

Suomessa on pidetty tärkeänä sitä, että nuoria aikuisia on kannustettu kansainvälisiin tehtäviin ja järjestöille on tarjottu suomalaista osaamista. Samalla Suomella on ollut mahdollisuus edistää itselleen tärkeitä teemoja, kuten sukupuolten tasa-arvoa ja kestäväää kehitystä.

Viisi entistä apulaisasiantuntijaa kertoo, millaista heidän työnsä oli eri vuosikymmeninä.

LIISAMARIA KEATES
Maailman terveysjärjestö WHO Sveitsi ja YK:n kehitysohjelma UNDP, Afganistan 2010–2013
"En luultavasti olisi nykyisessä työssäni ilman apulaisasiantuntijan vuosia. Mieleeni jäi erityisesti se, kuinka elämä jatkuu vaikeissakin olosuhteissa. En unohda Pohjois-Afganistanissa naista, jonka tyttären Taleban oli vienyt. Tytär oli minun ikäiseni. Vierailin myös kylässä, jonka tulva huuhtoi seuraavalla viikolla. Nämä kokemukset inspiroivat jatkamaan tätä työtä."

Keates, 35, työskentelee rahastopäällikkönä YK:n humanitaarisen avun koordinaatiotoimistossa UNOCHAssa Jemenissä.

SANNA VESIKANSA
YK:n väestörahoisto UNFPA, Etiopia 2005–2007
"Työ vastasi odotuksiani: kansainvälinen työkulttuuri, jonka kääntöpuolena on byrokratiaa ja hierarkiaa. Apulaisasiantuntijat joutuivat heti koviin paikkoihin. Vastuuta annettiin ja sitä sai ottaa. Jotkut tilanteet olivat henkisesti rankkoja. Eniten oppi itsestään. Kun lanseerasimme naisten kondomit Etiopiaan, oli hauska huomata, että Suomessa kukaan ei tuntenut niitä."

Vesikansa, 43, työskentelee vaikuttamistyön neuvonantajana Pelastakaa Lapset ry:ssä.

JOHANNA SUURPÄÄ
YK:n pakolaisjärjestö UNHCR, Viro 1994–1995
"Autoimme Baltian maita ja erityisesti Viroa liittymään YK:n pakolaissopimukseen. Muistan, kun Latvian rajalle oli kerran pysäytetty junanvaunu täynnä pakolaisia. Kukaan ei tiennyt, mitä pitäisi tehdä, sillä vielä tuolloin valmiita menettelytapoja ei ollut. Työssäni sain olla mukana dynaamisessa vaiheessa, jolloin yhteiskuntaa pistettiin pitkälti uusiksi."

Suurpää, 53, työskentelee demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikön johtajana oikeusministeriössä.

JOEL REHNSTRÖM
YK:n lastenjärjestö Unicef, Bhutan 1987–1989
"Opin paljon YK-järjestelmästä ja siitä, ettei oma kokemus aina ollut tarpeeksi. Työhöni kuului projektien seuranta, ja kuljin jopa kymmenen päivää kohteisiin jalan, usein yli neljän kilometrin korkeudessa. Tietysti myös sairastelin. Vielä pari vuotta Bhutanin jälkeen vatsani kipeytyi, ja ameeboja löytyi edelleen. Se oli ikävää, mutta kokemus oli sen arvoinen."

Rehnström, 56, työskentelee suunnittelu- ja talousosaston johtajana YK:n hiv/aids-ohjelmassa UNAIDSissa Sveitsissä.

JUHA VAKKURI
YK:n kehitysohjelma UNDP, Sambia 1971–1973
"Työni apulaisasiantuntijana oli yksi elämäni ratkaisevimpia kokemuksia. Sain kansainvälistä työkokemusta ja kielitaitoa sekä koko elämän jatkuneen kiinnostuksen Afrikkaan. Kävin Sambiassa viimeksi pari vuotta sitten. Maa on muuttunut yleisesti ottaen hyvään suuntaan. Yksi negatiivisista kehityspiirteistä on se, että kirjakaupat ovat kadonneet. Kirjoja myydään jalkakäytävillä."

Vakkuri, 68, työskentelee kirjailijana ja suomalais-afrikkalaisen kulttuuri-keskuksen Villa Karon hallituksen puheenjohtajana.

TEKSTI OUTI EINOLA-HEAD
KUVA SAMULI SIIRALA

MILLÄ MIELELLÄ SUDANIIN?

Inkeri Kantola lähtee
YK:n apulaisasiantuntijaksi
ruokapulasta kärsivään maahan.

”K uulun Maailman ruokaohjelman WFP:n seitsemän hengen tiimiin Sudanin pääkaupungissa Khartumissa. Seuraamme ruoka-avun tarvetta ja ruokaturvan kehittymistä. Sudanin ruokatilanne on vaikea, sillä pakolaisia on paljon. Darfurin konflikti on kestänyt yli kymmenen vuotta, ja pakolaisia tulee myös Etelä-Sudanista ja Keski-Afrikan tasavallasta. Sudan sijaitsee Saharan laidalla, ja ruokapulaa lisäävät myös kuivuus, aavikoituminen ja ilmastomuutos. Olen 27-vuotias. Valmistuin brittiläisestä East Anglian yliopistosta, jossa opiskelin koulutuspolitiikkaa kehitysyhteistyössä. Olen myös englannin aineenopettaja Helsingin yliopistosta. Työskentelin aiemmin Interpedia-yhdistyksessä kehitysyhteistyön ja adoptiotoiminnan tehtävissä. Sitä ennen olin harjoittelijana IGADissa, Afrikan sarven

alueen yhteistyöjärjestössä Djiboutissa. Sudanissa WFP toimittaa ruoka-apua, kuten ruokakuponkeja ja ravinteita, sekä tukee yhteisöjä kriisitilanteiden jälkeen esimerkiksi opettamalla viljelymenetelmiä. Meidän on jatkuvasti mitattava, miten tilanteet muuttuvat. On seurattava, mitkä toimet vakauttavat yhteisöjen itsenäistä toimeentuloa. On myös osattava ennakoida, miten paljon ruoka-apua milläkin alueella tarvitaan, jotta se saadaan tarvittaessa perille mahdollisimman nopeasti. Pyrimme työssämme vakauttamaan Sudanin ruokaturvatilannetta, jotta hätäavusta päästäisiin eroon. Hätätilanteissa seuranta-työ saattaa olla vaikeaa. Voin vain kuvitella yhteydenottojen tulvaa, ja odotan kiinnostuneena, kuinka kaikki käytännössä toimii. Uskon, että työni on mielenkiintoista. Khartumissa haluan syventyä paikalliseen kulttuuriin ja kieleen sekä tavata uusia ihmisiä.” •

Kehitystöihin

YK:N APULAIS-ASiantuntijaksi lähtee KANTOLAN LISÄKSI:

- **Maikki Salmivaara**, YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO/Accra, Ghana

YK:N VAPAAEHTOISIKSI LÄHTEVÄT:

- **Katja Vauhkonen**, YK:n kehitysohjelma UNDP/ Kathmandu, Nepal
- **Emma Andersson**, UNDP/Hanoi, Vietnam
- **Suvi Kuusi**, UNDP/Lusaka, Sambia
- **Laura Heiskanen**, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco/Kathmandu, Nepal

Täällä *haisee!*

Vaadimme vettä! Täältä pesee! Hallitus löyhkää!
Tässä lisää kyneleitä! Sähköä, kiitos! Valoa, olkaa hyvät!

SARJAKUVASSAAN libanonilainen taiteilija **Swaha** kertoo elokuun lopun tapahtumia Libanonin pääkaupungissa Beirutissa. Mielenosoittajat vaativat maan hallituksen eroa, koska siitä ei ollut ratkaisemaan edes miljoonakaupungin jäteongelmaa. Kaatopaikka oli täynnä, ja roskat haisivat kaduilla kesäkuumassa. Mellakkapoliisi vastasi väkijoukon vaatimuksiin vesitykeillä, kyynelkaasulla ja varoituskaukukilla. Kolmen kymmentä ihmistä loukaantui. Syyskuussa ratkaisematonta roskaongelmaa pahensi hiekkamyrsky.

Jätékasoihin tiivistyy Lähi-idän pikkuvaltion nykytilanne. Libanon ei ole vieläkään toipunut vuosien 1975–1990 verisestä sisällissodasta. Poliittisten ja uskontoryhmien välit ovat jännittyneet: päätöksenteko takkuu ja korruptio rehoittaa. Maa on ollut ilman presidenttiä keväästä 2014 lähtien. Taloudellista ahdinkoa lisää se, että väkiluvultaan Suomen kokoisessa maassa on yli miljoona pakolaista Syyriasta. Palestiinalaispakolaisiakin on lähes puoli miljoonaa.

TIINA KIRKAS

kehitys utveckling

JULKAISIJA
Ulkoasiainministeriö
Viestintä- ja kulttuuri-osasto
Kehitysviestintä
PL 456, 00023 Valtioneuvosto

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Puhelimitse tiistaisin ja
torstaisin klo 9–11/Lönnberg
040 864 3234.

TOIMITUSNEUVOSTO
toimittaja Janne Hopsu
johtaja Gunvor Kronman
professori Liisa Laakso
toimittaja Katri Merikallio
asiamies Juha Rekola
toimittaja Jyrki Saarikoski
alivaltiosihteeri Anne Sipiläinen
apulaisosastopäällikkö Kari Alanko
toimittaja Jukka Huusko
professori Jukka Pirttilä
toiminnanjohtaja Salla Nazarenko
osastopäällikkö Jouni Mölsä (pj.)

PÄÄTOIMITTAJA
Pasi Nokelainen
0295 351389, 050 339 5860
pasi.nokelainen@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI
Tiina Kirkas

TOIMITTAJA Päivi Ängeslevä

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Lönnberg

ISSN 0787-0418

Lehden sisältöä lainattaessa
on lähde mainittava. Artikkelit
edustavat kirjoittajiensa kantaa.

Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä
Kehitys-Utveckling on tilaajille
maksuton. Kehitys 4.2015
ilmestyy joulukuussa.

KAUPPAPOLITIikka

on ulkoministeriön julkaisema
taloudellisten ulkosuhteiden aikakauslehti.

TILAA ILMAINEN
LEHTI JA UUSI
SÄHKÖINEN
UUTISKIRJE!

www.kauppapolitiikka.fi/tilaus

Seuraamme Suomen ja suomalaisten yritysten kannalta tärkeitä kansainvälisen kaupan ja talouden tapahtumia ja muutosprosesseja. Avaamme niitä sekä maantieteellisten alueiden että kauppapolitiikan eri sektoreiden kautta.